

České slovo

Kulturní pracovníci promluvili

V pátek 27. ledna dostaly československé i zahraniční sdělovací prostředky zprávu o vzniku Iniciativy kulturních pracovníků, která zaslala předsedovi Federální vlády — Ladislavu Adamcovi — dopis tohoto znění:

„Pane předsedo vlády! Po událostech minulých dní vznikla iniciativa, jejíž artikulací je text na přiložených arších. Svými podpisy potvrzujeme souhlas s požadavky v textu vyslovenými a společně, jeden za druhého, zaručujeme pravost těchto podpisů. Žádáme Vás, abyste jmenované události a náš postoj k jejich průběhu a důsledkům vzal v úvahu ve příslušných jednáních a rozhodnutích. Kopii tohoto dopisu i příloh dáváme na vědomí sdělovacím prostředkům. Příloha 63 listů s 692 podpisy. Iniciativa kulturních pracovníků.“

Na každém z podpisových archů byl tento text: „Dne 16. ledna 1989 byl na Václavském náměstí zatčen Václav Havel a další účastníci pietní-

ho aktu za Jana Palacha. Nás, kteří Václava Havla známe jako vynikajícího dramatika a čestného člověka, znepokojuje a uráží, jak nepravdivě sdělovací prostředky o této události referují. Jako kulturní pracovníci jsme přesvědčeni, že existují cí společenské problémy nelze zastírat, ani řešit ostouzením, zatýkáním a násilím. Žádáme proto, aby československé úřady přistoupily na dialog, jehož užitečnost samy zdůrazňují. Předpokladem takového dialogu je ovšem propuštění Václava Havla a všech neprávem zadržovaných a pravdivé informování veřejnosti.“

Dopis byl datován 26. ledna v Praze a je pozoruhodné, že mezi signatáři nečekaného projevu solidarity a nemalé občanské statečnosti jsou jména, o jejichž nositelích je známo, že se nikdy nikterak politicky neprojevovali a dále i mnoha členů KSČ. Je pochopitelné, že nemůžeme uvést všech 692 podpisů — v současné době je jich ostatně už

přes 1200 — a proto jsme vybrali jen pár jmen, o nichž se domníváme, že dostatečně ilustrují závažnost uvedeného dokumentu. Mezi prvními jmény, s nimiž jsme měli možnost se seznámit byli — herci: např. Jana Brejchová, Jiří Bartiška, Petr Čepek, Milena Dvorská, Věra Galatíková, Jaromír Hanzlík, Boris Hübner, Jiřina Jirásková, Josef Kemr, Daniela Kolářová, Jiří Lábus, Jan Přeučil, Ladislav Smoljak, Jiří Suchý, Zdeněk Svěrák, Jiří Schmitzer, Jana Šulcová, Alena Vránová, — výtvarníci: např. Jiří Anderle, Jan Bauch, Miroslava Pešicová, Vladimír Preclík, František Ronovský, Zbyšek Sion, Adriana Šimotová, — režiséři: např. Zdeněk Kaloč, Otomar Krejča, Miroslav Krobot, Jiří Menzel, Vít Olmer, Luboš Pistorius, dramatici a spisovatelé: např. Helena Albertová, Alex Königsmark, František Pavlíček, Josef Topol, Milan Uhde, Ivan Klíma, Ivan Vyskočil.

(Dokončení na str. 2)

O nový řád ve střední Evropě

Když v roce 1948 Sovětský svaz dokončil svůj výboj ve střední Evropě, komunisté všude na světě jej oslavovali jako zrod nového společenství národů a předzvěst budoucího uspořádání světa. Od Moskvy po Prahu se vyhlásilo bratrství komunistických států proti imperialistickému Západu. O šest let později bylo utvrzeno Varšavskou smlouvou. Nový socialistický mezinárodní hospodářský systém se autarkně separoval od kapitalistického světa se slibem obecného blaha. Rada vzájemné hospodářské pomoci měla být jeho hlavním nástrojem. V moskevském Ústavu pro mezinárodní politiku a právo se zrodilo nové mezinárodní právo platné mezi členy tzv. socialistického *sotrudničstva*. A v celém tomto společenství se začal pěstovat nový člověk — sovětský člověk, u nás „mládež nová, mládež Gottwaldova“, „dětí vítězů“.

Jak napsal Timothy Garton Ash vloni v sérii článků v New York Review of Books, dnes je celý tento dům z karet v rozpadu. Rozpadá se, mluveno marxisticky, jak jeho základna, tak jeho nadstavba. Bratrství národů se prokázalo jako souručenství ne vždy zcela bratrských pohlavářů komunistických stran, nad ním bdí sovětská imperiální armáda a KGB. Hospodářský systém sovětského bloku ztroskotál a zaostal za ostatním světem do té míry, že místo blahobytu učinil z živoření, ne-li z bída, obecnou podmínku života všech jeho národů. Po všech sovětských intervencích a invazích do bratrských států a po všem, co jednotlivé komunistické režimy napáchaly na svých občanech navzdory svým mezinárodním závazkům ve věci práv člověka a občana, se v komunistické střední a východní Evropě nikdo neodvážil mluvit o novém, socialistickém mezinárodním právním řádu. A z nového člověka tam zbyl jen bezprizorný a bezradný stranicí aparátčík a bezpečnostní násilník.

Kofen tohoto selhání celého komunistického systému ve střední Evropě na domácím poli i v jeho mezinárodní dimenzi leží u samé jeho kolébky. Středoevropští komunisté pod záštitou Sovětského svazu na místo demokratické politiky soutěže a spolupráce nastolili totalitní diktaturu své strany a Sovětský svaz namísto partnerů udělal z národů jimi ovládaných koloniální satelity.

Všechny komunistické režimy ve střední Evropě jsou dnes pod stále rostoucím tlakem nespokojených společností, nad nimiž vládnou a jež volají po svobodě a demokracii. Všude jsou na ústupu, i když v různých zemích v různé míře a s různou rychlostí. Není však jen otázkou času, kdy a jak bude uzavřena éra jejich totalitního panství. To je také otázkou role, kterou chce Sovětský svaz hrát ve střední Evropě a kterou chce, aby střední Evropa hrála v jeho zahraniční politice. A je to také otázkou postoje a politiky Západu, kterou v této kritické fázi zaujme vůči střední Evropě.

Odpověď na ni není v kontinuitě současného satelitního systému. Ten je založen na sovětském porušení jaltské Deklarace o osvobozené Evropě, byl nastolen z Kremle a sovětskou armádou, přiči se přání všech národů, které jsou v něm sevřeny, a protože se přiči hodnotám,

práva a zájmům Evropy, Západ se s ním nikdy nesmířil. Od jeho ustavení se datuje studená válka. Konec studené války, který musí být i v zájmu Sovětského svazu, má-li na mysli opravdové zájmy sovětského

MOJMÍR POVOLNÝ

lidu, jehož blaho a bezpečnost závisí na tom, kdy a jak skončí jeho satelitní systém ve střední Evropě.

Tuto otázku nelze řešit jednostranně. Vznikla jako otázka mezinárodní, jako taková visí nad Evropou a jejím svědomím. Spojené státy odmítají rozdělení Evropy na Evropu svobodnou a poddanou a proto její řešení musí být mezinárodní. Ze střední Evropy samé se po léta ozývají hlasy po změně současné úpravy vztahů mezi Sovětským svazem a státy v jeho mocenské sféře. V různé formě je taková změna v programech všech středoevropských exilů. V našem okruhu se touto otázkou mezi jinými zabývali zesnulý Hubert Ripka, Čs. zahraniční ústav v exilu, Jiří Liška, Edmund Řehák, Ivan Sviták a Jan Tříška.

Od Gorbačovova nástupu k moci se na Západě na mnoha místech uvažuje o změně statu quo ve střední Evropě a o jejích modalitách. Francouzský prezident Francois Mitterrand již dvakrát odsoudil sovětskou interpretaci Jalty. Bývalý prezident Richard Nixon ve své knize 1999 — *Victory without War* loni napsal: „...stagnace ve východní Evropě pramení nejen z idiotství komunistických hospodářských systémů; je také výsledkem těžké ruky sovětského imperialismu. (...) Naším dlouhodobým cílem by mělo být vytvořit nezávislé státy, jež jsou založeny na otevřené společnosti a nejsou hrozbou Sovětskému svazu. Jednoduše náš cíl je *finlandizace* zemí východní Evropy“ Henry Kissinger prohlásil v americké televizi 1. července 1988, že Spojené státy by měly začít důvěrně jednat se Sovětským svazem o *finlandizaci* východní Evropy. Zbigniew Brzezinski napsal, že je nutno „východní Evropu vrátit do střední Evropy“. V týdeníku The New Yorker 26. prosince 1988 William Pfaff píše: „Změněný systém bezpečnosti... vyžaduje, aby národy východní Evropy vzaly na sebe závazek vůči sovětské bezpečnosti dobrovolně za podmínky, že budou mít svobodnou volbu vyvíjet se k západoevropským normám — podle finského precedenta.“

Jak to napsal dr. V. J. Chalupa v dopise Reportéru č. 6 z r. 1988, bylo nejvýraznější stanovisko vůči střední Evropě vyjádřeno ke konci roku 1987 ve slyšení před komisí pro bezpečnost a spolupráci v Evropě v Kongresu Spojených států dvěma zasvěcenými americkými diplomaty a znalci poměrů v sovětském bloku. Helmut Sonnenfeldt, který zastával jednu z nejvyšších funkcí ve Státním departementu v letech 1974-1977, řekl: „Vládě Spojených států včetně Kongresu by mělo být naprosto jasné, že Spojené státy neuznávají rozdělení Evropy jako trvalé. (...) Cílem naší politiky bude vždycky muset být odbourat toto rozdělení. (...) Já sám jsem používal termín *finlandizace* východní Evropy už tak dávno, jak jsou staré mé sporné poznámky z roku 1975. Možná, že to není příliš lichotivé vůči Finům, ale v

(Pokračování na straně 2)

Soud nad Havlem nebo čs. justicí?

Navzdory protestům ze zahraničí i domácím, které marně žádaly propuštění spisovatele Václava Havla na svobodu, převládli v nejvyšších státních (a tudíž i vládních) kruzích stalinskobřežněvovští normalizátoři a Václav Havel bude postaven před soud. Zadržen byl 16. ledna za manifestace na Václavském náměstí, vyšetřování v jeho věci skončilo 10. února. Téhož dne obvodní prokurá-

tor pro Prahu 1 poslal obžalobu, která byla postoupena Obvodnímu soudu pro Prahu 3 v Jagellonské ulici. Tam v úterý 21. února v 8.15 ráno bude Václav Havel souzen senátem, jemuž předsedá JUDr. Helena Hlavatá. Žalobu bude zastupovat obvodní prokurátor pro Prahu 3, JUDr. Miroslav Bednářik. Havel je stíhán za podněcování k trestnému činu nebo k hromadnému neplnění

důležité povinnosti; vyzýval prý veřejnost k účasti na pietním aktu k uctění památky Jana Palacha položením květin k soše sv. Václava, čímž prý ovlivňoval veřejnost, aby neplnila a nerespektovala opatření Obvodního národního výboru v Praze 1, který pietní akt zakázal. Dále viní žaloba Václava Havla, že prý ztěžoval výkon pravomoci úředního činitele, protože neuposlechl jeho výzvy a bránil se mu.

Pravda je, že žaloba, zbavená nánosu nepravd a polopravd, soudí Václava Havla vpodstatě za to, že chtěl ve výroční den činu studentamučedníka Jana Palacha poblížit místa, kde se upálil, uctít položením květin k soše knížete Václava jeho památku.

Je tedy už známo, kdy, kde a kým bude Václav Havel souzen. Není však známo, podle kterých zákonů opatření. Předsednictvo Federálního shromáždění v zasedání 14. února v Praze („na podněty občanů, zasláné našemu nejvyššímu zákonodárnému sboru a na návrh skupiny poslanců, podle ústavního práva federace“) vydalo zákonná opatření k ochraně veřejného pořádku. Za trestný čin ztěžování výkonu pravomoci veřejného činitele podle paragrafu 156 Trestního zákona se zvyšuje horní hranice trestu odnětí svobody ze šesti měsíců na jeden rok. U paragrafu 6 č. 156 o přeči-nech, se trest odnětí svobody zvyšuje ze tří měsíců na šest a peněžní trest z 5000 Kčs na 20 000 Kčs. Toto zákonné opatření nabylo účinnosti dnem 14. února 1989.

Tady je nejasnost. Znamená to, že zvýšenými tresty budou postihováni pachatelé, kteří se dopustí přečinů od 14. února výše, nebo to znamená, že soudy budou postihovat vyššími tresty všechny souzené, kteří přijdou před soud po 14. únoru? V tomto druhém případě by se přiznávala předsednictvu Federálního shromáždění pravomoc vynášet zákony se zpětnou platností, což se v právních řádech na celém světě považuje za nepřijatelné právnícké unikum. Otázka tedy je, podle čeho se bude Havlovi vyměřovat trest (bude-li

(Dokončení na straně 3)

Výbuch v Ústí nad Labem

Ve středu 8. února ve tři hodiny ráno došlo v atriu mezi budovami Krajského a Městského národního výboru v Ústí nad Labem k výbuchu, jímž byla způsobena značná věcná škoda. Zabit ani zraněn nebyl nikdo. V první zprávě, vydané čtrnáct hodin po výbuchu, specialisté, povolání k vyšetření případu, konstatovali, že jde o úmyslný trestný čin, o teroristický akt. Po týdně bylo oznámeno, že podle zjištěných stop a poznatků byly vytýčeny příslušné vyšetřovací verze. Intenzivně pokračuje проверка všech okolností, při nichž odborníci vycházejí i z výsledků expertiz, týkajících se použité výbušniny a s výbuchem spojených mechanismů.

Ústecký zločin měl nečekané následky v tom, že na různých místech v Čechách a na Moravě anonymové telefonovali bezpečnostním úřadům a oznamovali, kde byla položena bomba a dojde k výbuchu. Neznámý pachatel v Kutné Hoře vyhrožoval výbuchem na železničním nádraží. V Ústí nad Labem tři anonymové hrozili teroristickými útoky na veřejné budovy, jeden dokonce oznamoval, že vyhodí do vzduchu krajskou nemocnici. V Liberci neznámý provokatér hlásil, že uloží bombu v obchodním domě Ještěd. Anonymním telefonátem byla ohrožena jedna restaurace, budova studia Čs. rozhlasu v Ústí. Ani Praha nezůstala ušetřena. Dne 14. února neznámý pachatel zavolal linku nouzového volání a řekl: „Bezpečnost? Dobrý večer. Prosím vás, zítra 15. února 1989 v 7.45 na Muzeu vybuchne

puma. Nashledanou. Dobrou noc.“ Doprava metrem musela být v půl osmé ráno přerušena, aby mohla být provedena prohlídka stanice Muzeum a obě trasy metra. Došlo k půlhodinovému zpoždění dopravy.

Do 17. února bezpečnostní orgány zjistily z hlášených 80 anonymů, kteří vyhrožovali atentáty, totožnost devatenácti. Rozhodnutím prokurátora je osm ve vazbě, pět zadrženo, ostatní se vyšetřují.

U Okresního soudu v Ústí nad Labem byla 17. února podána žaloba na Františka Vřečku z Ústí, jemuž se klade za vinu, že 9. února ve 14.22 anonymně na lince 158 oznámil, že vyletí do vzduchu krajská nemocnice. Prokurátor jeho čin kvalifikoval jako šíření poplašné zprávy. Soud s Vřečkou se bude konat 23. února. Dne 16. února byl dopaden Petr Novohradský, autor výhrůžného telefonátu o bombě ve stanici metra Muzeum. Povoláním je topič v národním podniku Léčiva, už několikrát odsouzený za majetkovou a násilnou trestní činnost. K činu se přiznal a spáchal jej prý proto, aby si ověřil schopnost Bezpečnosti. Byl dán do vyšetřovací vazby.

Režimní sdělovací prostředky v referátech o anonymních telefonátech hovoří o „morálních profilech osob, které se — často pod vlivem protičeskoslovenské propagandy některých zahraničních rozhlasových stanic — snaží své pochybné politické cíle prosadit pomocí teroru“. Komentovat tuto nehoráznou tupost věru není zapotřebí.

O nový rád ve střední Evropě

Dokončení ze str. 1

každém případě to je něco, co by mělo být směrnicí pro naše snažení."

Druhá je výpověď bývalého amerického velvyslance v Praze v letech 1983-1986 Williama H. Luerse: „Naším cílem není *finlandizace* střední Evropy, měli bychom rádi více smluv, jako byla smlouva uzavřená s Rakouskem, jakou jsme spolupodepsali (se Sovětským svazem, Velkou Británií a Francií) ve smlouvě o rakouském státě, která dala Rakousku možnost stát se neodvislým neutrálním státem ve střední části Evropy. (...) Náš program zahrnuje konečnou nezávislost těchto zemí jako zemí neutrálních, schopných žít samostatně bez ovládní ze strany Východu nebo Západu."

Po více jak čtyřiceti letech sovětské nadvlády leží tedy před střední Evropou vpodstatě dvě cesty k opravdové nezávislosti a suverenitě, která je na jedné straně založena na interním demokratickém řádu a na druhé straně respektuje legitimní bezpečnostní zájmy Sovětského svazu.

První a pravděpodobně schůdnější cesta, protože může snadněji navázat na současný stav ve vztazích mezi Sovětským svazem a jeho středoevropskými satelity, je finská cesta. Tato cesta byla definována ve finsko-sovětské smlouvě o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci ze 6. dubna 1948. Její první a druhý článek stipulují závazek, že v případě, že Finsko nebo Sovětský svaz se stane přes finské území předmětem ozbrojeného útoku ze strany Německa nebo jiného s ním spojeného státu, Finsko se mu bude bránit ve svých hranicích všemi silami, které má k dispozici, a bude-li potřeba, za pomoci Sovětského svazu. Avšak sovětská pomoc bude záviset na vzájemném souhlasu obou smluvních stran. Čtvrtý článek obsahuje závazek obou stran, že nevstoupí do aliancí namířených proti jedné z nich, a v šestém článku se Sověti a Finsko zavazují, že se nebudou vměšovat do vnitřních věcí jeden druhého.

Podobného znění byla původní československo-sovětská smlouva z roku 1943. Avšak Finové si v preambuli ke své smlouvě vymohli rozhodnou klausuli, o které ovšem nemohla být řeč v československém případě uprostřed války v roce 1943 a která je klíčem k finské verzi neutrality. Tato pasáž zní: „Berouce v úvahu přání Finska zůstat vně sporných zájmů velmocí..."

Jakkoli klikatá je cesta finsko-sovětských vztahů od roku 1948, Finsko zůstalo po čtyřicet let svobodnou a demokratickou zemí, i když zemí kvalifikované neutrality v tzv. měkké sféře sovětského vlivu. Takzvaná *finlandizace* se aspoň v případě Finska stala jedním z příkladů věrohodné a konstruktivní spolupráce mezi velmocenským Sovětským svazem a jeho malým sousedem a zároveň mezi dvěma státy zcela rozdílného společenského, politického a hospodářského systému.

Druhá cesta k nezávislosti středoevropských států je cesta rakouské státní smlouvy z roku 1955. Podle ní se Rakousko stalo natrvalo neutrálním státem po vzoru švýcarské neutrality, jak byla schválena na Vídeňském kongresu v roce 1815. Jde o klasickou neutralitu tradičního mezinárodního práva. Rakousko se zavázalo, že nikdy nevstoupí do žádných vojenských aliancí, že na sebe nevezme žádné závazky, které by je mohly zaplést do války, že na svém území nepovolí žádné cizí vojenské základny a že bude bránit svou neutralitu všemi prostředky, které má k dispozici. Tato klasická neutralita zavazuje pouze stát. Občané mají plné právo na politickou svobodu a zejména na svobodu projevu. Jinými slovy, politická neutralita státu nevyžaduje neutralitu ideologickou.

Všechny čtyři okupační velmoci přijaly takto formulovanou neutralitu Rakouska nejprve ve státní smlouvě a poté v identických nótách ze dne 6. prosince 1955. I když v nich rakouskou neutralitu výslovně negarantovaly, vídeňská vláda si jejich uznání vyložila zároveň jako závazek, že ji budou respektovat. Ostatní národy střední Evropy si mohly jen povzdychnout: „Tu, felix Austria..."

Možná jsou ještě jiné cesty, které také vedou k stejnému závěru. cesty mohou být rozličné, ale na konci kterékoliv z nich musí být jen jeden cíl — svoboda a nezávislost středoevropských národů a s nimi konec rozpolcené Evropy a studené války.

OPRAVUJEME zprávu, že barevné televizory při dovozu do ČSSR nepodléhají clu. Byl to omyl. Podléhají clu jako doposud. Od cla jsou však osvobozeny osobní počítače a mikropočítače.

Kulturní pracovníci promluvili

(Dokončení ze strany 1)

V následujících dnech se veřejnost seznámila s dalšími jmény, z nichž opět uvádíme pouze výběr — herci: např. Zuzana Pišárková, Věra Kubánková, Jiří Ormest, Ivan Trojan, Viola Zinková, — režiséři: např. Lucie Bělohradská, Hana Kofránková, Petr Oslzlý, — teoretici umění: např. Jiří Brabec, Milan Jelínek, Anna Masaryková, Jana Seifertová, Jindřich Chalupský, — výtvarníci: např. Bedřich Dlouhý, Zdena Fibichová, Joska Sklaník, — spisovatelé: např. Lumír Čivrný, Václav Daněk, Petr Kabeš, Karel Šiktanc.

Zatímco zahraniční sdělovací prostředky dostaly text dopisu Iniciativy kulturních pracovníků už v pátek 27. ledna a ještě tentýž den o něm referovaly, domácí tisk se ze šoku vzpamatovával až do úterý 31. ledna, kdy vyšlo stručné oznámení, že podatelna předsednictva vlády obdržela dopis teprve v pondělí — tedy 30. ledna — což je prý důkazem, že do zahraničí byl odeslán dříve, než adresátovi. Tato skutečnost „dostatečně dokumentuje úmysly odesílatelů“. K tomu lze pouze dodat, že naopak prohlášení čs. tisku dává jasně najevo, jakým způsobem přistupuje pražský režim k iniciativním počínům poctivých občanů.

Ve čtvrtek 2. února odeslala Iniciativa kulturních pracovníků další dopis předsedovi Federální vlády ČSSR — Ladislavu Adamcovi — následujícího znění:

„Vážený pane předsedo vlády! K 63 listům s podpisy téměř 700 kulturních pracovníků, kteří se do 26. ledna připojili k žádosti o propuštění Václava Havla i ostatních neprávem uvězněných, o pravdivé informování veřejnosti a o dialog nad existujícími společenskými problémy, připojujeme dnes dalších 34 listů s 360 podpisy. Kopii tohoto dopisu se všemi podpisy současně posíláme, stejně jako při první zásilce z 26. ledna t.r. — Československé tiskové kanceláři a sdělovacím prostředkům. Příloha: 34 listů s 360 podpisy."

Protesty a stížnosti na postup československé vlády při lednových incidentech nejsou omezeny pouze na Iniciativu kulturních pracovníků. Na akademii múzických umění v Praze se v prvním únorovém týdnu sešla schůze výboru Svazu socialistické mládeže divadelní, hudební a filmové fakulty, na níž byl odhlasován protest proti policejnímu násilí v týdnu od 15. do 21. ledna 1989. Ve vydaném prohlášení se členové SSM uvedených uměleckých fakult distancovali od stanoviska Ústředního výboru SSM, protože „nevjadřuje jejich názory". Protest proti postupu vládních míst vůči pokojným účastníkům vzpomínkového aktu na Jana Palacha a souhlasnému stanovisku k těmto událostem, které už 20. ledna vyjádřil ÚV SSM, zaslali — společně se jmenovým seznamem studentů, kteří svými podpisy potvrdili odeslaný text — Ústřednímu výboru SSM v Praze a na vědomí Mladé frontě, Mladému světu, Městskému výboru KSČ a Národnímu výboru hl. města Prahy. Prohlášení podepsalo 244 studentů. Nato došlo k vloupání do budovy AMU, kde byly odcizeny originální podpisové archy a videokazeta s materiálem o lednových incidentech.

Odvetou vládních míst byl striktní příkaz Svazu divadelních umělců k vyšetření původce dopisu Ladislavu Adamcovi. Svaz se rozštěpil na dva tábory. Ten početnější za celou akci stojí — méně početnější, mocensky silnější — v čele s Jiřinou Švorcovou — žádá neodkladné potrestání viníků. Zatím tedy ne všech signatářů — těch je již příliš mnoho — ale iniciátorů. Na ostatní má zřejmě dojít později. Mezitím vešlo ve známost, že vedení Čs. televize a Čs. rozhlasu už dostalo příkaz „k omezení spolupráce" se signatáři dopisu Iniciativy kulturních poracovníků. A také se proslechlo, že příslušníci Lidových milicí, kteří se aktivně podíleli na brutálních zásazích v pražských ulicích, dostali mimořádnou odměnu — 700 korun na hlavu. Za tak špinavou práci to není mnoho.

K petici Iniciativy kulturních pracovníků se připojilo prohlášení ostravských dělníků, adresované rovněž Ladislavu Adamcovi. Ke dni 8. února 1989 ji podepsalo 78 občanů ze severní Moravy — 54 dělníků, 8 technicko-hospodářských pracovníků, 3 ženy v domácnosti, 10 důchodců, 1 výtvarník, 1 herečka a 1 učitelka. Otevřený dopis poslal předsedovi vlády a na vědomí Rudému právu a Výboru československé veřejnosti pro lidská práva a humanitární záležitosti herec Krajského divadla v Kolíně Petr Burian. Tento 43letý umělec vyjádřil svůj odpor k praktikám čs. režimu, odsoudil násilí, které v pražských ulicích viděl na vlastní oči a následně nepravdivé informace v čs. sdělovacích prostředcích.

V pátek 10. února ve večerních hodinách uvedla Čs. televize, zřejmě pod tlakem veřej-

nosti, vysvětlení, proč Ladislav Adamec neodpovídá na dopis, který podepsalo tolik občanů. „Soudruh Adamec dostává každý den množství dopisů, připomínek, podnětů a stížností. Proto nelze považovat dopis s podpisy některých umělců za něco mimořádného." A v následujícím komentáři podotkla, že každý má právo psát komu chce a svobodně tak vyjadřovat své názory. Co se Václava Havla týče, porušil zákon a musí počítat s trestem, o němž rozhodne nezávislý soud.

Tentýž den došlo k „doplnění seznámení s výsledky vyšetřování, vyšetřovací spisy byly uzavřeny a předány prokurátorovi k vypracování obžaloby".

Václavu Havlovi bylo obvinění z výtržnictví překvalifikováno na veřejné podněcování k trestnému činu, nebo hromadnému neplnění důležité povinnosti, uložené zákonem (paragraf 164, odnětí svobody až na dva roky), za to, že údajně prostřednictvím zahraničních rozhlasů upozorňoval občany ČSSR na konání pietního aktu za Jana Palacha. Také původní obvinění z přečinu proti veřejnému pořádku bylo překvalifikováno na trestný čin ztěžování výkonu veřejného činitele (paragraf 156, odnětí svobody až na 6 měsíců). Václav Havel prostřednictvím právního zástupce skutkovou podstatu obou obvinění odmítl, zůstává však i nadále ve vazbě. Počátkem února, informován o projevech solidarity, se mu z vězení podařilo odeslat následující text:

„Jsem velmi dojat a posílen všemi projevy solidarity, o nichž jsem se dozvěděl. Za zvlášť důležité považuji, že se mne zastali i umělci a vědci, působící v oficiálních strukturách. Je to důležité nejen pro mne, ale především proto, že to svědčí o prohlubujícím se svobodném duchu a občanské hrdosti v naší společnosti."

Jednou z protiakcí pražského režimu proti Iniciativě kulturních pracovníků bylo tzv. setkání představitelů kulturní fronty s funkcionáři hlavního města, které mělo dokázat, že signatáři dopisu Ladislavu Adamcovi jsou lidé, kteří „u vacet let všechno negují", dále ti, kteří z uměleckých důvodů nenacházejí uplatnění a „nyní si myslí, že přišla jejich chvíle". Nepodařilo se však zapřít, že dopis podepsalo mnoho umělců, kteří bez problémů mohou tvořit a „občansky se projevují". Jejich jména byla údajně zneužita. Setkání se konalo 2. února — od té doby přibýly a přibývají další podpisy a Ladislav Adamec dostává další dopisy. Nejen z Československa.

Švýcarský PEN klub právě v den, kdy pražský porokurátor ohlásil, že na Václava Havla podává žalobu, přijal tohoto českého dramatika do řad svých členů. Dne 26. ledna podal prostřednictvím čs. velvyslanectví v Bernu ostrý protest čs. vládě a parlamentu proti uvěznění svého člena — Václava Havla.

Bavorská akademie krásných umění, jejíž je Václav Havel členem, poslala telegram českému ministru kultury, v němž protestuje proti opětovnému zatčení Václava Havla a uvedla, že není chuligán, ale nejvýznamnější současný dramatický autor ve slovanské oblasti.

Den předtím protestovalo před budovou čs. velvyslanectví ve Varšavě 15 členů neoficiální socialistické strany Polska proti novému stalinismu v Československu. Všichni byli zatrženi.

Američtí žurnalisté poslali prostřednictvím svého svazu dopis Miloši Jakešovi. Žádali uměleckou a profesionální svobodu a propuštění všech vězněných autorů a tvůrců samizdatové kultury v Československu.

Petici za propuštění Václava Havla podepsalo 146 švýcarských spisovatelů.

Téměř tisíc amerických dramatických umělců podepsalo petici, ve které žádali svobodu pro Václava Havla, už v minulosti vězněného za své názory. Protestoval i světoznámý americký dramatik Arthur Miller. Za osvobození Václava Havla se zasazuje i francouzská vláda. Její mluvčí připomněl setkání prezidenta Mitteranda s Václavem Havlem a oznámil, že byl poslán dopis československým úřadům, žádající informace o Havlově situaci, připomínající rovněž helsinské dohody, které Československo podepsalo. Protestují i dánské intelektuální kruhy.

Jméno Václava Havla se stalo symbolem zápasu československého lidu za individuální a národní svobodu, za demokratizaci společenských poměrů a uskutečnění občanských práv v ČSSR. Nezávislé sdružení Demokratická iniciativa proto uvítalo návrh amerických senátorů na udělení Nobelovy ceny míru Václavu Havlovi, a to bez ohledu na to, kdy a za jakých okolností bude propuštěn z vazby.

Československý velvyslanec v Paříži dostal dopis tohoto znění: „Pane velvyslanče, jménem 550 členů francouzského PEN klubu Vás prosím, abyste představitelům Vaší země tlu-

České slovo

NOVINY ČESKOSLOVENSKEHO EXILU

Vychází měsíčně. Vydává, za redakci a inzerci odpovídá dr. A. Benešová, tel.: 637 70 96 (jen dopoledne). Řídí šéfredaktor F.Meloun.

Veškerou korespondenci posílejte na: *České Slovo, Postfach 86 06 04, D-8000 München 86.*

Jegliche Korrespondenz bitte an: *České Slovo, Postfach 86 06 04, D-8000 München 86.*

Zeitschrift der tschechoslowakischen Exulanten. Inhaber 100%, Verleger und verantwortlich für die Redaktion u. Anzeigen: Dr. A. Benes, Juristin, Reichenbachstr. 12/1, München 5.

Druck: G. Fimberger, Clemensstr. 27, 8000 München 40

Roční předplatné: normální poštou 25 DM, letecky 14-18 \$ (podle zemí), cena jednotlivých výtisků 2, 50 DM nebo 1, 20 \$.

Bankovní konto: *Commerzbank, Bulowstr. 7, 8000 München 80, č. konta 3710373.* Při bankovních převodech z ciziny musíme hradit bank. výlohy v částce 5 DM. Zvýšte tedy, prosím, zaslano platbu o 5 DM.

Poštovní konto: *České Slovo, Dr. A. Beneš, Nr. 431 04-806, Postscheckamt München.*

Předplatné lze uhradit čekem, „Money Orderem" nebo též v dopise příslušnému zástupci.

Zástupci Českého Slova

a roční předplatné v jednotlivých zemích:

AUSTRÁLIE: lodí 20 \$A., letecky 30 \$A
František Nový, Mount Compass, S. Australia 5210
DÁNSKO: 90 DKr.

FRANCIE: 75 Fr.
Alois Čížek, 37 Av. J. Segrettin, F-93220 Gagny, tel.: /1/ 43882466

JIŽNÍ AFRIKA: lodí 25 Rnd., letecky 33 Rnd.
Jiří Nechytíl, 9 Bushau Rd., West Turfontein
Johannesburg, South Africa

KANADA: lodí 14 \$ Can., letecky 17 \$ Can.
P. a L.Stanislav, 1723-58 St.N.E., Calgary, Alta.
T1Y 1M8

NORSKO: 90 NKr

RAKOUSKO: 155 ÖSch.
K. Pecháček, Schiessgraben 5, 2500 Baden-Leesdorf
Sparkasse Baden, Kt.Nr. 0001-112 853

ŠVÉDSKO: 90 SKr.
Radomír Talpa, Box 412, S-20124 Malmö

ŠVÝCARSKO: 24 ŠFr.
Ilija Pittner, Wallrütlistr. 88, CH-8404 Winterthur
USA: lodí 13 \$, letecky 16 \$
L. Droblíková, 555 Mt. Prospect Ave., Apt. 2D,
Newark, NJ 07104

VELKÁ BRITÁNIE (IRSKO): 8,00 UK liber

močil náš projev solidarity s Václavem Havlem, který byl zatčen 16. ledna v Praze. Po návštěvě prezidenta Francouzské republiky a po jeho setkání s Václavem Havlem se nám jeho zatčení jeví jako skutečný výsměch. Doufáme z celého srdce, že se Václav Havel dostane co nejdříve na svobodu."

Také my v to doufáme a chceme věřit, že nezůstane jen při Václavu Havlovi.

Závěrem alespoň několik dalších jmen signatářů dopisu Iniciativy kulturních pracovníků. Herci: Josef Abrahám, Stanislava Bartošová, Vlastimil Bedrna, Svatopluk Beneš, Jiřina Bohdalová, Radoslav Brzobohatý, Gustav Bubník, Eduard Cupák, Jiří Dušek, Marcela Durová, Drahomíra Fialková, Jana Gazdíkova, Petr Haničinec, Antonie Hegerlíková, Jan Kanyza, Drahomíra Kočová, Miroslav Maršálek, Stanislav Oubram, Jiří Papež, Michal Pavlata, Petr Pelzer, Jana Štěpánková, Jan Teplý, Ladislav Trojan, Oldřich Vízner, Václav Vydra, Jiří Wohanka. Textaři, zpěváci a hudebníci: Pavel Bobek, Ivo Fischer, Ferdinand Havlík, Eugen Jegorov, Jitka Molavcová, Jan Vodňanský. Skladatelé: Jarmil Burghauser, Jan Hanuš, Jan Klusák. Spisovatelé a překladatelé: Jiří Hanzelka, Eva Kantůrková, Iva Kotrlá, Hana Ponická, Milan Šimečka, Dominik Tarkata, Ludvík Vaculík, Miroslav Zikmund. Z filmových režisérů např. Věra Chytilová, Vladimír Světláček. Dopis dále podepsali divadelní režiséři, dramaturgové, scénografové, kameramani, scénáristé, filmoví kritici, nakladatelští redaktori, výtvarníci, redaktori, architekti, muzikologové, fotografové, filmoví kritici a další a další. Pro nedostatek místa nemůžeme vyjmenovat přes 1200 podpisů.

Nová církev v Československu

Na sekretariát, působící v rámci ministerstva kultury ČSR jako ústřední orgán státní správy ve věcech církví a náboženských společností, se obrátila se žádostí o povolení činnosti skupina věřících tzv. letničního hnutí. Vláda ČSR na zasedání 25. ledna žádost posoudila kladně s tím, že činnost „nové náboženské společnosti" se povoluje k 1. únoru letošního roku pod názvem Apoštolská církev České socialistické republiky. Nově povolená církev má údajně kolem dvou tisíc členů.

Československé zbraně pro Jižní Ameriku

Počátkem února o tom přinesly výmluvné záběry západoněmecké televizní stanice, o týden později se o tom rozepsal francouzský tisk. Italští policisté zadrželi dánskou loď, která měla v podpalubí na dvě stě tun lehkých zbraní. V pěti tisíci bednách byly revoly, pušky, samopaly a munice, na výrobcích nápis Made in Czechoslovakia. Hodnota nákladu byla odhadnuta na 11 miliard italských lir. Zbraně byly podle všeho určeny pro blíže nezjištěnou zemi v jižní Americe. Podle informací prokurátora Tiziana Parentiho byly zbraně naloženy na dánskou loď v Hamburku a v Savoně měly být přeloženy na jinou loď, plující do Jižní Ameriky. Z jedenácti zatčených bylo sedm členů posádky lodě. Dvě osoby byly zadrženy na letišti v janově, když se pokusily odletět.

Z ministrů diplomati

Předsednictva obou sněmoven v Československu vzala na schůzi 14. února na vědomí, že se zřekli poslancekých mandátů Vratislav Vajnar, Miroslav Blahík, Vlastimil Ehrenberger, Ladislav Gerle, Josef Havlín, Eduard Saul, Miroslav Zíka a Peter Colotka, ještě za Štrougalu ministři ve vládách. Poslaneckých mandátů se vzdali, protože funkci nemohou vykonávat vzhledem k dlouhodobému pracovnímu zařazení do funkcí v zahraničí. Na ně se reorganizace a redukce nevztahují.

Soud nad Havlem nebo čs. justicí ?

(Dokončení ze strany 1)

odsouzen), zda podle starých sazeb anebo podle zostřených nových. Podstatnější pro celý případ však je, že vůbec k soudnímu přelíčení dochází. Václav Havel nikdy nenapadal čs. zákony a neprotivil se jim. Zlaté ostruhy si vysloužil tím, že soustavně a kriticky po léta brojil proti zneužívání a nedodržování čs. zákonů. Dělal žalobce a soudce v případech, kdy se prokurátoři a soudci dívali jinam a nezakročovali. Nevíme, jak bude žaloba dokládat skutkovou podstatu toho, že Havel ztěžoval výkon pravomoci veřejného činitele. Ale víme, že Havel mnohokrát ztěžoval výkon pravomoci úředních činitelů, kdykoliv si tito činitelé počínali zlovolně, svévolně a proti-právně.

Václav Havel není výtržník. K soše sv. Václava nepřišel položit bombu, ale kyticí květin. Obuškům se bránil perem, vodním dělům psacím strojem.

Václav Havel je Čech světové pověsti. V mezinárodním kulturním světě si vydobyl jméno svým literárním dílem, v mezinárodním politickém světě jako zastánce a obhájce lidských práv. Jméno Havel je pojmem, známým všem ministrům zahraničí, vedoucím delegátům na mezinárodních konferencích, diplomatům, západním poslancům a senátorům, z nichž několik členů amerického Kongresu ho navrholo na Nobelovu cenu míru. Mnozí z těch, o nichž jsme právě mluvili, budou v duchu s Václavem Havlem v jednacím síni.

Ale prokurátor a senát v Praze by si měli být též vědomi toho, že Havel nemá oporu jenom ve světě. Nynější proces s ním se odehrává za docela jiných okolností než jeho první proces před několika lety. Tenkrát bylo v Čechách ticho. Dnes už není. Tenkrát byla jenom Charta, špatně a neohrabané odsuzovaná Anti-chartou. Dnes kromě Charty existuje, hlásí se o slovo a vybízí k dialogu s vládnoucími kruhy několik dalších iniciativ, v *Českých dětech* se ožívají i nejmladší, už v reálném socialismu narození občané, za Havlem stojí přes 600 000 lidí, kteří podepsali „moravskou petici katolíků“, k nimž se přidružuje přes 1 200 signatářů letos založené Iniciativy kulturních pracovníků.

Měli by též vzít v úvahu dopis, který 16. února poslalo 670 vysokoškolsky vzdělaných odborníků, kteří pracují v sedmdesáti různých institucích, převážně v Akademii věd v Praze, Brně a Bratislavě, předsedovi vlády Československa, Ladislavu Adamcovi. V dopise uvedli, že se jich hluboce dotklý událostí posledních týdnů a že cítí morální povinnost a potřebu vyjádřit se k nim. „Pod vlivem vývoje v Sovětském svazu se i u nás začalo hovořit o nutných změnách, zprvu jen ekonomických, nyní také o demokratizaci společnosti. (...) Bohužel, zcela nepřiměřený zásah bezpečnostních složek proti shromáždění k výročí smrti Jana Palacha v nás vzbuzuje obavy, že činy jsou v rozporu se slovy.“ V jiném odstavci se píše: „...právě nedostatek možností vyjadřovat se

Je socialismus v globální

V lednu došlo k výměně vlády ve Spojených státech. Dosavadní prezident Reagan skončil své druhé funkční období a podle ústavy nemohl už kandidovat potřetí. V loňských prezidentských volbách byl vítězem George Bush a zahájil své první funkční období jmenováním úplně nové vlády. Americký prezident je podle ústavy nejen hlava státu, ale i předseda vlády. Ale jako takový musí brát ohled na přání kongresu, tedy parlamentu, v němž má nyní většinu opoziční strana.

Také v Sovětském svazu došlo ke změně. Gorbačov, který je jako generální tajemník KSSS víc než předseda vlády a prezident, se dal zvolit předsedou Nejvyššího sovětu, aby pak po volbách v duchu nového volebního zákona se stal prezidentem Sovětského svazu de jure i de facto. Volební zákony se v Sovětech sice mění, ale generální tajemník strany má stále první i poslední slovo. Sacharov už svět varoval, že za Gorbačova může být tato akumulace funkcí a moci prospěšná, avšak Gorbačovovým nástupcem může být nový Stalin nebo třeba jen nový Brežněv. V obou případech to může být konec glasnosti i perestrojky. Nový volební zákon sice připouští více kandidátů na poslanecká místa, ale o kandidátech většinou rozhodují organizace strany, po případě společenské organizace, v nichž také rozhodují straníční funkcionáři. Kromě toho volební komise může škrtnout

každého kandidáta, který se režimu nelíbí. Sacharov a Jelcin se sice stali kandidáty proti vůli těchto orgánů, to však ještě neznamená, že budou zvoleni. A ostatně: kolik je dnes v Sovětském svazu i za nynější glasnosti Sacha-

a univerzální krizi ?

rovů, nad nimiž drží ochrannou ruku sám Gorbačov?

Tyto skutečnosti mne vedou k otázce, zda je nynější komunistický systém v Rusku reformovatelný. Přítel Gorbačova z doby jejich studia, dr. Z. Mlynář, tvrdí, že je. Avšak zároveň tvrdí, že Marx není ani po sto letech mrtvý: je ho prý zapotřebí k řešení takových klasických sociálních problémů, jako je nezaměstnanost v nevyspělejších průmyslových systémech Západu. To ovšem napsal dr. Mlynář několik let před prvními hlasy z Moskvy, že perestrojka povede k modernizaci výroby a zvyšování produktivity, při čemž se musí rušit zastaralé podniky, což povede k uvolňování pracovních sil, tedy k přechodné nezaměstnanosti, a k přeškolení na nová povolání. Tento proces probíhá na Západě už od začátku automatizace a praktické kybernetiky; bez konce.

soud, zvedla se ve světě vlna důrazných protestů z nejvyšších míst.

Ve Washingtonu oznámilo ministerstvo zahraničí, že vyzvalo čs. vládu, aby upustila od bezpodstatných obvinění dramatika Václava Havla a dalších aktivistů lidských práv. Mluvčí ministerstva Charles Redman řekl, že by Československo soudním procesem s Václavem Havlem porušilo své mezinárodní závazky k lidským právům. „Žádáme vládu, aby opustila své konfrontační praktiky a připojila se k hnutí za dialog a usmíření. Jen tak se může národ vyrovnat se svou obtížnou minulostí a dostát slibu, který je vtělen v helsinském procesu.“

V Londýně byl 17 února pozván čs. velvyslanec Jan Fidler na britské ministerstvo zahraničí, kde mu vysoký úředník za půlhodinové návštěvy řekl, že by se obvinění Václava Havla a dalších aktivistů měla zapomenout. Mluvčí Foreign Office o setkání s čs. velvyslancem oznámil: „Projevili jsme vážné obavy o pokračující zadržování Havla a dalších dvou aktivistů Charty 77. Tyto obavy nyní značně vzrostly po zprávách, že Havel půjde před soud a že byl obviněn z podněcování k trestnému činu, což zřejmě může mít za následek trest vězením až do deseti let.“

V Bonnu poslanec Friedrich Vogel, předseda sněmovního podvýboru pro lidská práva, poslal čs. prezidentu Husákovu písemný protest. Vogel usoudil, že Havel a další zadržování aktivisté byli zatčeni jen proto, že uplatňovali nejzákladnější lidská práva.

V Paříži francouzská sekce Mezinárodního PEN-Clubu žádala Havlovo propuštění. V podobné duchu se nesly výzvy švédského ministra zahraničí a Evropského parlamentu.

Za Havla se postavilo i nově založené nezávislé odborové hnutí Podkrepa v bulharském Plovdivu. Apelovalo na čs. úřady, aby Havla propustily na svobodu.

EMIGRACE Z NĚMECKA DO KANADY

Imigrační sekce Kanadského velvyslanectví v Bonnu přijímá žádosti čs. uprchlíků na vládní program (není zapotřebí sponzora) na rok 1990. Nepřicházejí v úvahu uprchlíci, kteří v Německu získali azyl nebo trvalý pobyt. Rovněž nemají naději na schválení lékařů, právníků, řidičů nákladních a osobních aut. Inženýři a nemocniční ošetřovatelky jen tehdy, mluvili anglicky nebo francouzsky. Přednostně se bude uvažovat o žádostech uchazečů, kteří se vyučili řemeslu a několik let v něm pracovali, zejména, jsou-li ženati a mají jedno nebo dvě děti. Předběžné přihlášky si mohou uprchlíci vyžádat u pomocných organizací, také u AFCCR, Reichenbachstrasse 12/1, 8000 München 5. Z 240 víz, která jsou v Německu na rok 1990 k dispozici, se tentokrát bude větší měrou pamatovat na uprchlíky z Rumunska, Československa a z Bulharska.

ABY BYLO JASNO

Asi před 30 lety vyšla v USA kniha profesora Daniela Bella „Konec ideologie“, jejíž autor tvrdil, že universalistické politické ideje a totalitní ideologie 19. století, zejména marxismus, se vyčerpaly a postupně ztrácejí své

stoupence i reálné uplatnění. Kniha tehdy nezbudila velkou pozornost. Nyní vydalo nakladatelství Harvardovy univerzity druhé vydání a kritikové o knize píší, že prof. Bell měl pravdu a že dnes jsou po ruce už také důkazy: v Africe, Latinské Americe a hlavně v Sovětském svazu, kde se nyní postupně rehabilitují hlavní „hříchy kapitalismu“, jak je

KŘESOMYSL

definoval Marx a po něm další velekněží marxistické ateistické víry: zisk, tržní vztahy, soukromé vlastnictví, podnikatelské soutěžení atd.

K tomu uveřejnil deník „New York Times“ seriál článků a rozhovorů o stavu marxismu ve světě. Většina datovaných jsou socialisté, marxisté a komunisté, hlavně z „třetího světa“. Podle nikaragujského levicového socialisty (Luis Sanchez Sancho) socialismus je nyní v globální a univerzální krizi. Většina mluvčích odmítá sovětský model a Sověty jako předvoj na cestě k socialismu a komunismu. Mnozí souhlasí s názorem, že realizace marxismu v praxi, kdekoliv byl zaveden, zpochybnula téměř všechny aspekty tradičního komunismu a marxismu. Téměř všichni odmítají marx-leninský systém jedné strany a pochybují také o správnosti marxistického ateismu. Marxismus je vlastně karikaturou náboženství, které jeho zakladatel ostatně sám vyhlásil cynicky za opium lidstva. Naproti tomu dr. Jiří Hájek z Charty 77 v ČSSR v rozhovoru s reportérem deníku „New York Times“ zdůraznil, že stále věří v socialistické ideály sociální spravedlnosti a práv pro všechny bez ohledu na Stalina a jeho nástupce. Pro dr. Hájka marxismus je to, co jsou Newtonovy zákony pro matematika. A Gorbačov mu do jisté míry připomíná Einsteina. K tomu americký reportér dodává, že v Evropě ztratil marxismus svou intelektuální prestiž a že v Satrově Paříži být marxistou je dnes zcela archaické.

K jádru věci však jde francouzský politický komentátor Jean—Francois Revel, autor kritických knih o Marxovi a o totalitních ideologiích, které ohrožovaly a mohly by ještě ohrozit západní demokracie, ve své studii „Dá se komunismus zvrátit?“ Studie byla uveřejněna na podzim francouzsky v časopise „Politique Internationale“ a v anglickém překladu v lednu v časopise „Commentary“. Revel úvodem píše, že pokusy o reformy v Sovětském svazu, Číně i jiných zemích tzv. socialistického tábora vyvolávají poprvé v historii otázku reverzace komunismu spolu s otázkami, k jakým mezím může tato vratná cesta vést a zda je vůbec možný návrat k komunismu ke skutečné demokracii úplného svobodného projevu, shromažďovacího práva, soukromého vlastnictví a volného podnikání! Jinými slovy, jak by řekli Marx či Lenin, návrat ke kapitalismu!

Revel píše, že k reformám v marx-leninském světě už docházelo v minulosti (NEP, Staliny ústupky za války, Malenkov, Chruščov atd.) že to však byla jednak dočasná taktika, jednak kosmetická oprava „deformací“ režimu. Francouzský komentátor však připouští, že gorbačovské a čínské reformy je nutno vítat, pokud slova a sliby provázejí také činy, protože každý ústup z totality může demokracii a světu vůbec jen prospět. Revel však jako řada jiných odborníků připomíná, že západní demokracie by neměly příliš pospíchat se svými Marschallovými plány pro Moskvu, s nimiž Gorbačov samozřejmě počítá, protože by tak mohly pomoci marx-leninistům postavit zaostalý komunistický systém dočasně na nové, zdravější marxistické či leninské nohy. Revel chce, aby Gorbačov a jiní marxisté vyléčili svůj smrtelně nemocný společenský a ekonomický systém především sami pomocí nemarxistických receptů, o kterých už sami uvažují a které jsou jim k dispozici doma: demokratizace, uvolnění státního monopolu politické a ekonomické moci, zavedení politického pluralismu, soukromého vlastnictví, skutečného trhu bez socialistických přívlastků atd.

Dokončení na str. 4

Revel připouští, že glasnost je dobrý začátek cesty k demokracii. Avšak pochybuje o ekonomických reformách v duchu Gorbačovovy perestrojky: Gorbačov totiž stále zdůrazňuje, že se základů socialismu nemíní dotknout, že Lenin měl pravdu, když řekl to či ono a že všechny reformy se dějí ve jménu pravého socialismu. Jinými slovy: Sovětský systém byl 70 let budován na základě falešného socialismu!?

ABY BYLO JASNO

A zde je podle Revela kámen úrazu. Podobné reformy v minulosti vždy ztroskotaly na tom, že ekonomiku nelze reformovat, když se trvá na tom, aby se udržel dosavadní nemocný ekonomický systém. A jakmile se připustí, že existující komunistický či socialistický ekonomický systém je v zásadě špatný, pak musí dojít také k politické reformě. Jinak každá reforma v rámci socialismu má jen dočasný účinek a platnost.

Podle marxistů a snad i jiných socialistů socialismus, jak vysvětluje Revel, není sám o sobě reverzibilní: je to pro ně konečný cíl. A jakmile se začne vážně mluvit o reverzaci, vrátí se k socialismu, socialismus ztrácí své vlastní mínění. Nakonec přestane existovat, když to ovšem pravoslavní marxisté či socialisté (lépe řečeno, jejich mocenské struktury ve státě) dovolí.

Revel dospívá k závěru, že reverzace komunismu je možná jen když se zlikviduje komunistická státní společnost, zavede soukromé vlastnictví, politický pluralismus a svobodné podnikání — prostě kapitalismus. A odmítá terminologii Václava Havla, Petra Fiedliuse a Jiřího Peha, kteří podle něho poněkud předčasně mluví a píší už o post-totalitní společnosti.

Revel píše, pokud jde o reverzaci, především o marxistech, avšak zmiňuje se i o demokratických socialistech, kteří zejména ve Francii počátkem osmdesátých let tvrdili, že socialismus je jejich konečný a nezvratný či permanentní cíl. Revel však vysvětluje, že, pokud tito socialisté neuvažují o odstranění demokratického pluralismu, jejich socialistický cíl, jak se zdá, není nezvratný. Ostatně pochybují, že po zkušenostech s marxismem v tzv. socialistickém táboře za posledních 30 let by se někdo ve Francii odvážil předstoupit před voliče s programem totální socialistické společnosti jako konečným permanentním činem. A abych byl úplný, cituji ještě česko-amerického ekonomického odborníka z Washingtonu, Jana Vaňouse, který tvrdí, že sovětské vize o kladných plodech perestrojky už počátkem devadesátých let jsou velmi naivní.

A teď ještě něco o tzv. demokratickém socialismu či socialistické demokracii. Budu se zabývat pro nedostatek místa více méně jen našimi socialisty. Předně národní socialisté v exilu se vrátili ke starému názvu strany národně sociální. Ve svém programu zdůrazňují jako dosud demokratický pluralismus, smíšení hospodářství a sociální spravedlnost — tedy ne socialistickou společnost jako konečný cíl.

Jak to vlastně je s tou definicí socialismu? Někde jsem četl, že po tolika letech pořád ještě není jasné, co je socialismus. Masarykův slovník naučný z třicátých let objektivně vysvětluje, že socialismus je jednak obecný výraz pro učení o budoucím společenském řádu, který vystřídá řád kapitalistický, jednak pro hnutí usilující o uskutečnění takového řádu evolucí nebo revolucí. V tomto duchu se praví v programu čs. sociální demokracie z r. 1930, že tato strana „usiluje o přestavbu stále zhoubnější kapitalistické soustavy výroby v socialistickou“ ...a to „především dobytím politické moci, využitím práv demokracie,“ při čemž požadavek demokracie vysloveně prohlašuje za zásadní, nedílný a neodmyslitelný. Od padesátých let se většina sociálně demokratických stran na Západě odchylovala soustavně od marxismu a zdůrazňovala sociální demokracii čili demokratickou cestu k sociální spravedlnosti; v duchu hesla Eduarda Bernsteina „Hnutí je vším, konečný cíl ničím!“ Nyní se v našem exulantském tisku i jinde vedou diskuse o tom, zda představy o socialistickém cíli nevyžadují důkladnou revizi, protože prudký rozvoj výrobní techniky a technologie, rozvoj komunikací a jiné novinky post-industriální či technotronické společnosti postavil Marxe a jiné utopisty na hlavu. Zkušenosti z tohoto století, napsal autor, žijící v Československu, zřejmě ukazují, že tradiční představy socialistického hnutí o „konečném cíli“ jsou nadále neudržitelné. Staví se otázka, zda vůbec šlo o cíle reálné. Dodávám: Může být socialistický společenský řád demokratický a vratný? Kdo bude u vlády, jen socialisté? Může být vláda stoupenců jedné ideologie demokratická, když odmítá reverzaci a tím i politickou opozici?

Zajímavé články na tento námět jsem četl v

VILÉM HEJL

Vilém Hejl, spisovatel, novinář, rozhlasový komentátor, humanista, zemřel letos 23. ledna v Mnichově, kde byl o týden později pohřben. Zemřel mlád, bylo mu čtyřiapadesát let.

Ač zálibou a rozsáhlými vědomostmi historik (Palackého měl v malíčku už jako desetiletý chlapec), nepatřil k vědcům, kteří — zabrání do minulosti — opomíjejí současnost. Hejlovi byla minulost spíš odrazovým můstkem k současnosti, kterou soustavně, pronikavě a kriticky sledoval. Byl k tomu trochu předurčen vlastním trpkým osudem. Jako devatenáctiletý mladík byl krátce před polovinou padesátých let pro údajné sdružování proti republice dlouhé měsíce ve vyšetřovací vazbě v Ružyni, odsouzen na rok do vězení a na tři léta ke ztrátě občanských práv.

Po propuštění vystřídal několik krátkodobých zaměstnání, v každém směl pracovat jen tak dlouho, než zaměstnavatel dostal jeho kadrový spis. Přitom, stejně jako během později nastoupené vojenské služby, se po jedenáct let ucházel o přijetí na filozofickou nebo právnickou fakultu Karlovy univerzity, avšak z politických důvodů byl vždy znovu a znovu odmítnut.

Počátkem šedesátých let, kdy se již delší dobu živil perem, byl uznán za osobu ve svobodném povolání. Psal pro rozhlas, film, do časopisů. V době počínající oblevy v roce 1966 vydal svůj první román — *Sebrané zločiny Vladimíra Hudce*. Kniha vyšla v Českých Budějovicích a byla tak úspěšná, že ji Martin Frič o rok později zfilmoval. Za čas nato vyšla německy v rakouském nakladatelství Styria, potom v Holandsku, v roce 1973 v elitním západoněmeckém nakladatelství Fischer a ještě jednou v nakladatelství Klett-Cotta. Ale sotva kniha přišla na svět, Hejl už měl jiné, neliterární starosti. V době tání byl všude, kde bylo rušno, pomáhal, organizoval, psal. V osudovém roce 68 jako tiskový tajemník Klubu 231 prosazoval do tisku a rozhlasu soustavně zprávy o otřesných zločinech stalinského režimu. V tom byl neúnavný a nesmlouvavý.

Po okupaci zase nastal návrat k anonymitě a k peru. Překládal z angličtiny a z polštiny, psal — studoval — a doufal. Ale když podepsal Chartu 77, situace se pro Viléma Hejla značně zhoršila. Hrozilo mu vězení. Zvolil emigraci a 17. srpna dorazil s manželkou — lékařkou — do

Vídně. Později přešel do rozhlasové stanice Svobodná Evropa v Mnichově. Ke své rozhlasové práci si přinesl obsáhlou erudici, knižní i empirickou, analytický, kritický postoj, ale i neúnavnou energii. Byl pln podnětů, napsal stovky rozhlasových komentářů, byl činný jako literární kritik (zejména politické literatury). Ale projevoval se i jako spisovatel. Škvorečti v Torontu mu už v roce 1979 vydali *Zásadu sporu*, Konfrontace o rok později *Hodinu hvězdopravců* a téhož roku zase Škvorečti román *Ex offio*. Vilém Hejl se potom zdánlivě odmlčel, ve skutečnosti ale ve spolupráci s Karlem Kaplanem připravoval dokumentárně důkladně doloženou otřesnou *Zprávu o organizovaném násilí*, která je věčnou žalobou strašných křivd spáchaných komunistickým režimem na čs. lidu. Vydali ji Škvorečti v Torontu v roce 1986. A pak je tu kniha, jejíhož vydání — bohužel se už nedočkal. Vyjde pod názvem *Rozvrat*, s podtitulem „Mnichov a náš osud“, rovněž v Torontu. Budou to zamyšlení a úvahy o letech 1938, 1948 a 1968.

Nemáme mnoho tak vzdělaných, pilných a ukázněných spisovatelů a komentátorů jako byl Vilém Hejl. Miloval, a mistrně ovládal češtinu — u V. Hejla problémy nezávisely od okolností, ale na okolnostech, lodi *nejezdily*, ale *pluly*. Na každou svou práci, ať to byla přednáška pro Společnost pro vědy a umění či na setkání Opus Bonum ve Frankenu nebo na přátelském setkání v Holandsku, se pečlivě připravoval. Nedal z ruky neopravenou či neupravenou sebemenší recenzi, na každé jeho slovo se dal vzít jed. Odešel v něm, věru předčasně, spisovatel a politický analytik, který měl ještě mnoho plánů, mnoho co říci. Věčná ho škoda. (red)

POJIŠTĚNÍ NÁVŠTĚV Z ČSSR

Či jiné země. Jistě Vám přijde vhod možnost uzavřít výhodné pojištění na nemoc, úraza úmrtí, event. převoz nemocného či zemřelého na náklady pojišťovny (i nad stáří 85 let). Pojištění od 0.22 šv.Fr na osobu a den!!

Informujte se u

AGENTUR PAZDERA

CH 01-932 32 22 • D 00411-932 32 22

Kreuzplatz 20, CH-8008 Zürich

Provoz 24 hodin denně, dtto neděle a svátky

exulantském „Právu lidu“. Rudolf Battěk píše z Prahy, že jediná perspektiva jakéhokoliv „nového“ myšlení je návrat k pluralitní demokracii: „Pokud o jakousi demokracizaci totalitních struktur... je pouhým „revolučním paradoxem“, a to především v tom, že znamená, i když jen verbálně, uznání a rehabilitaci hodnot, které evropská politická kultura už dávno zařadila do svých hodnotových stupnic“. Podle Battěka idea socialismu jako představa společnosti sociálně spravedlivé je úkol trvalý a neuzavřený.

A taktéž v „Právu lidu“ prof. dr. Jaroslav Krejčí z Lancasteru přichází z terminologickou úvahou; píše, že pojem „demokratický socialismus“ dnes už není zcela vyhovující, protože si tento původně sociálně demokratický terminus dnes pokoušejí přisvojit reformní komunisté. Proto prof. dr. Krejčí navrhuje příhodnější pojem „sociální demokracie“, která k řešení nové problematiky, jako je ohrožení životního prostředí, ekologická rovnováha, nerovnoměrná demografická exploze ve světě a další alarmující složka — sebezníčovající sklon mnoha lidí k úniku od povodnosti a reality.

Socialismus jako program je neméně zdiskreditován jako marxismus. V Československu se ozval dokonce hlas, který doporučoval, aby se pojem socialismus, pokud se jim myslí sociální spravedlnost, nahradil něčím jiným.

Mezitím Čs. socialistická opozice, která sdružuje bývalé, případně obrozené komunisty, mluví a píše o „socialistické přestavbě společnosti“.

A snad bych ještě měl poukázat na to, že to, co dnes kritikové marxismu mluví a píší na základě neblahých zkušeností států socialistického tábora o marxistické ideologii, napsal T. G. Masaryk už r. 1898. A za to si od Nové marxistické šlechty vysloužil označení reakcionáře, nepřítel dělníků a kontrarevolucionáře. Je snad zbytečné opakovat jeho argumenty ze „Sociální otázky“. Stačí uvést, že historici Obrodného procesu z r. 1968 poukazují na to, že v pozadí Pražského jara byly čs. demokratické tradice a duch TGM. Není ani třeba citovat jeho časté výroky o socialismu. Snad alespoň jeden z Čapkových „Hovorů s TGM“: „Mé názory na socialismus vyplývají z mého pojmu demokacie; revoluce, diktatura může někdy rušit špatné věci, ale netvořívala dobrých a trvalých. Neblahou v politice je netrpělivost. Když tak povážím, že lidské dějiny, pokud o nich máme památky, trvají snad nějakých deset tisíc let, že jsme teprve na prahu vývoje, jak si pak mohu myslet, že nějaký ten vašnost, cesarista nebo revolucionář jedním rázem ten vývoj definitivně dovrší? (...) Představte si, že máme před sebou ještě statisíce, miliony let — a to chceme být již se vším hotovi? To se rozumí, hladový se budoucnosti nenají; víra ve vývoj a pokrok nás nezprošťuje našich povinností k potřebám dneška.“

TGM vždy zdůrazňoval, že současný člověk nemůže mít vyčerpávající odpověď na každý problém. Ani tento článek se nepokouší přijít s nějakou konečnou pravdou. Snad alespoň přispěje k další konstruktivní diskusi o nadhrožené problematice.

Augustin Navrátil zase doma

Ministr zdravotnictví České republiky, dr. Prokopec, poslal 6. února Augustinu Navrátilovi, autoru moravské petice katolíků, dopis tohoto znění. „Vážený pane, na základě Vašeho dopisu ze dne 11. ledna nechal jsem prošetřit Vaši záležitost odborníky z oboru psychiatrie, kteří dospěli k závěru, že Váš zdravotní stav je stabilizován a další ochranné ústavní léčení není nutné. S ohledem na tuto skutečnost jsem požádal ministra spravedlnosti České republiky o urychlené zrušení soudního usnesení o uložení ochranného ústavního léčení. Do vyřízení soudních formalit budete propuštěn domů na základě propustky.“

Záležitostí Augustina Navrátila se zabýval i dopis, který poslal čs. ministru zdravotnictví profesor Durant, zakládající člen mezinárodní společnosti proti zneužívání psychiatrie pro politické cíle. Prof. Durant v dopise uvedl, že zpráva dvou švýcarských lékařů konstatovala, že Augustin Navrátil byl ve výborném psychickém stavu. Profesor Durant oznámil čs. ministrům, že zmeužíváním psychiatrie se bude letos zabývat Kongres psychiatrické společnosti v Athénách. „To bude příležitost oddělit jednou pro vždy politiku od psychiatrie a vrátit psychiatrii její bezúhonnost,“ napsal profesor Durant.

DEKUJEME ZA VYROVNÁNÍ PŘEDPLATNÉHO

DOPISY ČTENÁŘŮ

V októbrovom čísle vášho časopisu ste uverejnili článok Čestmíra Ješinu pod záhlavím: Význam 28. října, v ktorom sa autor dopustil jednej, pomerne závažnej chyby. Zmieňuje sa o rakusko-uhorskom vyrovnání z roku 1867 a píše:

„Rakušané tvořili jen 35 procent obyvatelstva rakouské části říše, příslušníci slovan-ských národností tvořili 59 procent, v tom bylo 23 procent čechů. V uherské části byla situace podstatně jiná, neb Maďáci tvořili 54 procent obyvatel, Slované jen 21 procent (Slováci 11 a Chorvati 10).“

To je nespravne, lebo v čase rakúsko-uhorského vyrovnania Maďari netvorili väčšinu 54 percent obyvateľstva v uhorskej časti říše. Podľa rakúskeho sčítania z roku 1850 Maďari tvorili len 36,5 percenta z celkového počtu obyvateľstva Uhorska. Pred rokom 1880, teda už po rakúsko-uhorskom vyrovnaní, sa Štátna štatistická rada rozhodla popísať civilné obyvateľstvo podľa materinskej reči. Národná príslušnosť vtedy nebola zisťovaná a obyvateľstvo s maďarskou materinskou rečou tvorilo 41,2 percenta.

Maďarský historik Istvan Deak v článku, uverejnenom v 6. čísle ročníka 1986 Swissair Gazette píše, že po vpáde Turkov do Uherska a po ich vytláčení po ďalších dvesto rokov boli Maďari v menšine a tvorili len niečo na 40 percent obyvateľstva. Túto malú väčšinu zaznamenáva aj štatistika v roku 1910. Treba však k tomu dodať, ako tento vzrast Maďarov vysvetľujú historikovia. Do roku 1910 vzrástol počet maďarského obyvateľstva o 34 percent, i keď celkový počet obyvateľstva v Uhorsku sa zvýšil len o 19 percent. Maďarský politický predák Dr. Oszkár Jászi, ktorý je v histórii označený za liberála, vo svojej knihe napísal, že v období rokov 1787 do 1880 Maďari pomaďarčili 2.057.000 osôb. To hovorí história o národnostnom zložení obyvateľstva v Uhorsku. Maďari v roku 1867, keď dostali plnú moc v Uhorsku, rozhodne nemali väčšinu.

A keď sme už u toho, treba hádam spomenúť aj to, že obdobie rakusko-uhorského vyrovnania prinieslo aj vážne nebezpečie do československých vzťahov. Totiž česká politika bojovala o štátotvorne postavenie Českého kráľovstva. Žiadali na Viedni aj uznanie Českého kráľovstva ako samostatnej korunnej krajiny, postavenie ako malo Uhorsko. To iste

vákov, prenechať ich osudu v Uhorsku za cenu, že by sa bola habsburgská ríša prebudovala z dualizmu na trializmus. Tento návrh mal Ladislav Rieger, ktorý mal vtedy veľmi významné postavenie v českom národnom a politickom živote. On bol ochotný ponechať Slovákov na pospas Budapešti za predpokladu, že by sa vytvoril trializmus. No, našťastie Rieger nepochodil. Naopak, českí predáci, najmä aj spisovatelia, sa začali potom viac zaujímať o osud Slovákov a v roku 1907, keď maďarizácia na slovenskom území vyvrcholila, začali v Prahe vydávať mesačník Naše Slovensko. Tak pomáhali pripravovať to, čo prišlo v roku 1918.

Martin Kvetko, USA

Zemřel Václav Kejř

V Praze 19. ledna zemřel ve věku 84 let THDr. Václav Kejř, synodní senior církve Českobratrské-evangelické. V letech 1925 až 1931 studoval ve Spojených státech, kde působil v českých osadách v Kansasu, obou Dakotách a v Chicagu jako kazatel. Po návratu do vlasti byl farářem v Daškovicích, později se stal správcem sboru v Novém Městě na Moravě. Po úmrtí dr. Jisefa Křenka v roce 1949 byl dvakrát zvolen moderátorem, synodním seniorem, hlavou Českobratrské evangelické církve v Československu. Často přispíval do „Kostnických jisker“. V roce 1983 vydal knihu *České evangelické sbory v Americe* a nedlouho před svou smrtí vydal životopis dr. Josefa Křenka *Svědék výmluvný*. Dr. Kejř byl nadšený Sokol a velmi oblíbený kazatel.

Rev. J. Svoboda.

Česko-bavorské porady

V severobavorském Coburgu se 17. února sešel předseda české vlády František Pitra s bavorským ministerským předsedou Maxem Streiblem. Oba projevíli zájem o rozšíření prádných styků mezi oběma zeměmi. Společně zahájili výstavu o životním prostředí. Na totéž téma byla později uspořádána konference.

V EXILU ZEMŘELI: Ve Washingtonu ve věku 82 let bývalý čs. diplomat Vladimír R. Palic. Působil v Haagu, Paříži a ve Washingtonu. Po válce na ministerstvu zahraničí v Praze. V roce 1949 se vrátil do Washingtonu a v letech 1956-1976 pracoval v knihovně Kongresu. Jeho zesnulá manželka pocházela z rodiny česko-americké antropologa Hrdličky.

Otazníky kolem odzbrojení

Příznivější atmosféra vztahů mezi Spojenými státy a Sovětským svazem napovídá, že rozhovory o snížení počtu konvenčních vojenských sil v prostoru „od Atlantiku po Ural“, které mají být zahájeny 9. března, by mohly být úspěšnější, než bezvýhodný, patnáct let trvající dialog o snížení stavů vojsk ve střední Evropě.

Ačkolí nedošlo k žádným předběžným dohodám a „nejasnosti“ v hodnocení jednotlivých kategorií stávajících zbraní rovněž nedoznaly ani náznaku řešení, nedávné oznámení Michaila Gorbačova, že Sovětský svaz stráhne z východní Evropy padesát tisíc vojáků a pět tisíc tanků, a dále sníží postupně o deset procent početní sílu sovětské armády, přece jen přineslo určité „povzbuzení“ nadějším vkládáním do nastávajících rozhovorů. Stínem Gorbačovova prohlášení je však otázka, do jaké míry jde o skutečné omezení vojenské síly Sovětského svazu a do jaké míry jde jen o přeskupení mohutné sovětské armády v rámci modernizace. To se ostatně týká i podobných prohlášení představitelů Východního Německa, Maďarska, Polska a Československa. Každopádně však bylo kladně hodnoceno oznámení o částečném stažení sovětských vojsk z Maďarska, Československa a Východního Německa — největší nadšení bylo zaznamenáno v Budapešti, kde je odchod sovětských jednotek očekáván „v nejbližších týdnech“ — přestože jde o stažení skutečně jen částečné. Například z Československa by měla být stažena jedna sovětská divize — podle prohlášení velvyslance Lomakina „brzy“ — a další „vývoj situace“ bude záviset „na postoji Západu“. Pro ilustraci — počet sovětských vojáků v Československu je odhadován na osmdesát tisíc.

Další slabinou všech podobných *slibů* je

jejich *neověřitelnost*. Dále i skutečnost, že veškeré „uvolňování“ je vázáno na jednu jedinou osobu, na Michaila Gorgačova, o jehož pozici v čele sovětského vedení je nutno pochybovat. A ani Gorbačov sám nemůže být považován za záruku dobrých úmyslů celého Sovětského svazu.

Nepřilíš nadějně působí i oznámení československé vlády. Jedním dechem hovoří o patnáctiprocentním snížení vojenských nákladů, což se „neobejde bez nezbytných finančních nákladů k zabezpečení obranyschopnosti československé armády“. Podle sdělení čs. generálního štábu má být do konce roku 1990 staženo z území ČSSR 5300 sovětských vojáků, 708 tanků a 20 bojových letadel. Toto „oslabení“ zřejmě nahradí armáda československá. Přesto snížení vojenského rozpočtu „znamená pro národní hospodářství přínos, přesahující 10 miliard korun za pětiletku“. Počet vojáků v „bojových jednotkách“ má být v letech 1989-90 snížen o dvanáct tisíc mužů, armádní stavební organizace naopak posíleny o dvacet tisíc mužů. Má být vyřazeno 850 tanků, 165 obrněných transportérů a 51 bojových letadel. Tři všesvazkové divize mají být zreorganizovány na *sklady* ?/ „a bude méně cvičení“. „Serióznost“ tohoto prohlášení dokumentují i okolky s oznámením celkové výše vojenského rozpočtu. Náčelník generálního štábu „takticky prohlásil“, že úspory na vojenských výdajích se rovnají plánovaným investicím ekologického charakteru pro tři první roky právě probíhající pětiletky. A zdůraznil, že československá armáda byla vždy připravena jen k obraně. Což doložil ujištěním, že počet

pomoc podle ustanovení jejich spojenecké smlouvy z roku 1924. Anglie nebyla vázána žádnou smlouvou, ale v zájmu své bezpečnosti považovala za nevyhnutelné postavit se na stranu Francie, kdykoliv by se Francie ocitla ve válečném konfliktu s Německem. Mimoto Sovětský svaz byl vázán smlouvou jít Francii na pomoc, kdyby se ocitla ve válce, a v tom případě byl vázán jít na pomoc i Československu. Po stránce diplomatické Beneš Československo zajistil.

Ve Francii a Anglii během let převládli pacifismus a pocity poraženectví, vlády obou států se všemožně snažily Hitlera usmířit a za tím účelem byly ochotny Československo obětovat ve víře, že tím odvrátí válku a zajistí mír na naše časy. Proto vynaložily všechno úsilí zrušit nějakým zdánlivě čestným způsobem smlouvu Francie s Československem a tak se zbavit povinnosti jít Československu na pomoc v případě války s Německem, ponechat je prostě osudu.

V ranních hodinách 21. září vyslanci Francie a Anglie přišli k prezidentu Benešovi ke zvláštní audienci a sdělili mu: jestli Československo neodstoupí Německu ochranní pásma, žádané Hitlerem, a postaví se na vojenský odpor, bude Československo považováno za agresora vůči Německu, tím zruší smlouvu s Francií, Francie mu nepřejde na pomoc, a Anglie tudíž také nebude Československu pomáhat. Československo též ponese vinu za vypuknutí války. Za této situace ani Sovětský svaz nebyl povinen přijít Československu na pomoc. Poláci a Maďaři dali najevo, že by se

důstojníků z povolání se snižovat nebude — ba naopak. Plánované počty nejsou údajně naplněny, takže perspektiva „mladých občanů, kteří chtějí spojit svůj život s vojenským povoláním, je i nadále nadějná“. Přiznal, že Československo má v poměru na počet obyvatel po Sovětském svazu největší armádu v Evropě, což vysvětlil „nárazníkovou polohou na rozhraní dvou odlišných světů“ a také tím, že je částečně o asymetrickou nepřehlednost, neboť je třeba vzít v úvahu „kvalitu bojového vybavení“ jednotlivých evropských států. Tato „asymetrie“ se ostatně týká celé Varšavské smlouvy, které „Západ započítává do výzbroje i např. zastaralá bojová letadla, tanky a obrněné transportéry“, což údajně zkresluje statistiku. Podle názoru československých vojenských představitelů, ale i celé Varšavské smlouvy, je na evropském kontinentě „přibližná vojenská rovnováha, která zaručuje politickou stabilitu“. Pokud jde o Varšavskou smlouvu, má „asymetrickou převahu“ v počtech tanků, taktických raket a bojových vozidel — Atlantická aliance má „asymetrickou převahu“ v bojových vrtulnících, protitankových kompletech a na moři. Poměr sil mezi oběma vojenskými sdruženími je tedy třeba „chápat v celé šíři“.

Takový je tedy přístup československých představitelů k odzbrojovací otázce. Jestliže tímto způsobem budou postupovat i ostatní členské státy Varšavské smlouvy, včetně Sovětského svazu, lze o úspěšnosti rozhovorů o snížení počtu konvenčních vojenských sil v prostoru „od Atlantiku po Ural“ přinejmenším pochybovat. (ifa)

připojili k Hitlerovi v jeho útoku na republiku. Československo se najednou ocitlo samo a bez jediného spojence tváří v tvář nebezpečí, že bude napadeno ze všech stran, nedostane žádnou pomoc a bude označeno za agresora a příčinu války, a že celá zem od Aše po Jasinu bude po krvavých ztrátách obsazena nepřátelskými vojsky. Prezident Roosevelt řekl, že

ČESTMÍR JEŠINA

nikdy nebyli představitelé nějakého státu postaveni před tak krutá rozhodování.

Okamžitě po odchodu vyslanců byly konány porady politických členů vlády, představitelů všech pěti politických stran zastoupených ve vládě, a účastnili se jí také generál Jan Syrový a generál Ludvík Krejčí. Předseda vlády Milan Hodža ráno téhož dne referoval na schůzi všech členů vlády a oficiální protokol podepsaný 16ti členy podává tyto informace:

„Když pak za tohoto stavu byli dotázáni na svoje stanovisko představitelé naší armády, prohlásili, že izolovaný konflikt znamenal by pro Československo debakl, tím spíše, že dlužno se obávat případně i napadení ze strany jiných sousedních států. (...) Proto navrhuje pan ministerský předseda po diskusi provedené v komitétu politických ministrů za předsednictví pana presidenta republiky, aby vláda zaujala k návrhu Velké Británie a Francie stanovisko kladné...“

Další jednání byla vedena po celý den a pozdě odpoledne byl dohodnut text, v němž bylo řečeno, že „vláda československá přijímá v tomto postavení s pocitem bolesti francouzské a britské návrhy (...) jakožto celek, od něhož nelze odtrhnout zásadu garancie...“ Zde řečeno, že „přijímá“, a nikoliv že kapituluje.

Druhý den (22. září) Hodžova vláda rezignovala a do čela nové vlády byl jmenován generál Jan Syrový. Tato nová vláda oznámila vládě anglické, a jistě i vládě francouzské, že „přijímá plnou odpovědnost za rozhodnutí učiněné předešlou vládou přijmouti strohé podmínky tak zvaného anglo-francouzského plánu“, to je jest odstoupení pásma pohraničního území Německu.

To znamená, že rozhodnutí podrobit se požadavkům Francie a Anglie učinili a schválili všichni členové vlády Milana Hodži a generála Jana Syrového, představitelé pěti politických stran (agrární, sociálně demokratické, národně socialistické, lidové a národně demokratické), a nejvyšší velitelé armády Jan Syrový a Ludvík Krejčí, to jest všichni nejvyšší představitelé hlavních politických stran, a s jejich stanovisky souhlasil i prezident Beneš. Všichni přijímali tuto odpovědnost společně a nerozdílně.

Anglie vykonávala na Beneše a vládu strašlivý nátlak, aby přistoupili na anglo-francouzské návrhy. Zahraniční ministr lord Halifax dokonce 27. září poslal Benešovi výhrůžný vzkaz: „Není žádná možnost, že by na konci válečného konfliktu Československo mohlo být obnoveno v jeho dnešních hranicích, ať by výsledek války byl jakýkoliv.“ Beneš předal tento vzkaz členům vlády.

Nicméně 29. září, když v Mnichově byla zahájena konference čtyř velmocí, generálové Syrový, Krejčí, Luža, Vojtechovský a Prchala přišli k prezidentu Benešovi a navrhovali mu, aby se Československo postavilo na odpor. Beneš jim řekl: „Především se mýlíte, že by se Anglie a Francie k nám připojily, půjdeme-li do války sami. Podle mých zpráv (...) vůči nám budou postupovat jako vůči viníkům války, půjdeme-li do ní sami. Řekly mi to opětovně ústně i písemně, úředně a ultimativně už dne 21. září. Bylo by ode mne lehkomyšlné, kdybych chtěl vésti národ na jatka v této chvíli v izolované válce.“ Je samozřejmé, že se Beneš musel řídit usnesením vlády a politických představitelů voličů, a nikoliv pocity generálů, ať byly jakkoliv vlastenecky či mravně šlechetnými.

Mnichovská konference nic nového nevyjednávala a jen potvrdila dřívější návrhy. Hitler si přál, aby se Československo postavilo na odpor. Měl připraveno 1500 bombardovacích letadel a plány provést nálety na Prahu a česká města. Zkušenosti, kdy Němci bombardovali město Guernicu ve Španělsku za občanské války, a Varšavu, Rotterdam, anglická města a Bělehrad za války, dávají představu, jaký osud by postihl česká města.

Chamberlain měl takové představy a když se s Hitlerem sešel k osobnímu rozhovoru po skončení mnichovské konference, řekl mu: Je možné, že Češi by se mohli zachovat jako nějaký blázen a postavit se na odpor. Jestli by se to stalo, tak by si přál, aby Hitler nebombardoval Prahu a nezabíjel ženy a děti, a aby si takovou zdrženlivostí zachoval úctu, kterou ho svět obdařil. Pokračování na straně 6)

VLADIMÍR SÝKORA
New York Life Insurance Company
40 William Street
Wellesley, MA 02181
617-237-4900

Pracujem pre veľkú poisťovňu **New York Life**, ktorá vznikla už pred 144 rokmi — ako zástupca a finančný poradca. Pomáham Čechom a Slovákom po celých Spojených štátoch pri výbere vhodnej životnej poisťky, ktorá je veľmi dôležitá najmä pre nás cudzincov bez príbuzenstva. Příklad: V prípade manželovej smrti to má vdova veľmi ťažké, povedal by som, až nemožné si udržať rovnakú životnú úroveň, poprípade s deťmi. V takomto prípade je finančná pomoc veľmi dôležitá. Až potom si vdova uvedomí, aká dôležitá bola manželová poisťka. Existuje veľa druhov životných poisťiek, takže je si z čoho vybrať a vybrať správne, podľa danej situácie, ve veľmi, veľmi dôležité. Zavolejte mi kde ste v rozpakoch, či je Vaša poisťka správna. Keď máte vlastný podnik, musíte sa sám starať nielen o životnú poisťku, ale aj o zdravotnú, o poistenie v prípade neschopnosti práce a takisto o dôchodkový plán, ktorý by Vám zabezpečil stály mesačný príjem v dôchodku. Existuje PLÁN W, ktorý zahŕňa všetky tieto výhody, okrem iného aj pracovnú invaliditu. PLÁN W platí naša poisťovňa **New York Life**. Zavolajte! Rád Vás budem informovať. Samozrejme zadarmo. Uvedte na záznamový telefón vaše meno, tel. číslo a čas kedy môžeme zavolať späť.

Ve Vašich finančných záležitostiach zdarma poradi nezávislý finanční poradce.
Máte-li zájem o
— ušetření určité částky měsíčně díky využití státních dotací, daňových úlev atd.;
— výnosné úložky kapitálu v zahraničí;
— koupi nebo stavbu nemovitosti;
— zabezpečení svého stáří;
— informace o nemocenské reformě;
— prověření a srovnání Vašich pojištění,
pak se obraťte na
Vlastimír Broda
Konrad-Adenauer Str. 7, 5000 KÖLN 90
Tel.: 02203/33293 nebo na kancelář (německy)
RVP—Finanzdienstleistungen, Paulstr. 21, 5300
Bonn 1; tel.: 0228/656981-3

Plánujete-li dovolenou na Floridě,
navštivte krajanský motel
JASMIN VILLA
801 S. Ocean Blvd.
Pompano Beach, Florida 33062-6315, USA
Tel.: (305) 941-7930
Budete se u nás cítit jako doma.
Těšíme se na Vás
Lajoš a Janet Naňákovy

Bít se — či nebít

Dokončení ze str. 5

Tentýž den Beneš poslal vzkaz Churchillovi s prosbou, aby mu dal radu a pomoc. Následující den Churchill vyprávěl svému návštěvníku z BBC, že dostal od Beneše tento vzkaz. Chodil vzrušeně po pokoji a hovořil: „Jakou odpověď mu mohu dát? Odpověď chci a musím. Jakou odpověď mohu poslat a jakou pomoc mu mohu nabídnout?“ Churchill se udeřil v prsa a pokračoval: „Tu jsem, starý člověk, bez jakékoliv moci a bez stranického postavení.“ Jeho návštěvník mu naznačil, že by mohl Benešovi a Československu pomoci svou výřečností. Churchill řekl, že výřečností má plnou fúru, tu by mohl nabídnout, ale co jiného? I jeho návštěvník neměl žádný nápad a oněměl. Tak skončila tato epizoda, ale zatím není známo, zda Churchill vůbec tehdy odpověděl či nikoliv. Po válce však rady měl, plnou fúru, když napsal, že Beneš měl dát povel svému dělostřelectvu k palbě a jít do boje třeba sám a proti všem.

Tehdy situace v Anglii byla smíšená. Hrdinou dne byl Neville Chamberlain, zachránce a tvůrce míru na naše časy, a Churchill byl opovrhovaný zloduch, který po dlouhá léta strašil lid Hitlerem, válkou a zánikem britské říše. Za těchto poměrů ani Churchill se neodvážil povzbudit Československo k odporu.

Zůstává tedy otázka, zda historické události potvrzují názor, že státy mají právo na svou existenci jedině tehdy, když jsou ochotny vždy a za každých okolností prolévat svou krev a že prolitá krev posiluje zdatnost a charakter národů. Nedávná historie dává docela přesvědčivé odpovědi.

Ve čtyřech letech první světové války zahynulo jeden a půl milionu francouzských a jeden milion britských vojáků. Jestli to byl proces zušlechťující národy, pak patřičné výsledky se nedostavily. Naopak, doba dvaceti let mezi první a druhou světovou válkou byla svědkem hlubokého úpadku obou národů a přivedla je až na pokraj zkázy. Zkušenosti z této války zplodily zaslepený pacifismus a poraženectví, nikoliv bojovnost a odhodlanost k válce.

Ve druhé světové válce se Francie zhrotila během dvou týdnů od chvíle, kdy Hitler začal skutečnou ofenzivu. Polsko bylo též poraženo ve dvou týdnech. Později Poláci statečně bojovali po 62 dní za povstání ve Varšavě, kde 15.000 jejich vojáků obětovalo své životy za svou samostatnost, ale jejich obětí byla marná, nakonec se vlády zmocnili komunisté. Jugoslávie bojovala, ale komunisté též převzali moc. Zde není možno zkoumat podrobnosti, ale uvedení fakta ukazují, že boj a krveprolití nejsou zárukou zdatnosti a svobody národů.

Teorie či názory, že boj a krveprolití šlechtí národy, byly v nedávné minulosti hlásány fanatickými nacionalisty, militaristy a imperialisty. Jeden z agilnějších hlasatelů těchto národů byl německý generál Friedrich von Benhardi, který v roce 1920 vydal knihu Deutschland und der nächste Krieg, ve které tvrdil: Válka je nepostradatelným prvkem kultury, ve které národ skutečně civilizovaný nachází nejvyšší vyjádření své síly a životnosti; válka je otcem všeho a biologická nutnost prvního řádu, je to zákon přirozenosti a tvůrčí světový princip; německý národ musí získat větší životní prostor, jeho boj o širší Lebensraum je nutný a nevyhnutelný, a německý národ tudíž má právo vést válku, má právo na výboj a zábor jiných zemí, a právo kolonizovat. Tato kniha byla tak populární v širokých vrstvách německého obyvatelstva, že během dvou let vyšla v devíti vydáních.

Jako protiklad těchto názorů a teorií byly prosazovány a obhajovány hlediska mravních hodnot a ideálů humanitní civilizace. Papež Benedikt XV. prohlásil 1. srpna 1917 v návrhu zahájit mírová jednání, že základním bodem musí být mravní síla práva nad materiální silou zbraní a žádal Němce, aby dali „záruky absolutní politické, vojenské a hospodářské nezávislosti vůči každému státu bez rozdílu“. Britský ministerský předseda Lloyd George prosazoval ideu rovnosti práv mezi všemi národy, ať malými či velkými, jako válečný cíl západních spojenců. Prezident Wilson žádal, že svět musí být uspořádán tak, aby každý mírumilovný národ mohl žít v bezpečí, podle svého vlastního přání a být chráněn proti násilí a sobeckosti agresorů. Německá delegace na mírové konferenci ve Versailles žádala pro Německo mírová ustanovení respektující přirozená práva člověka a přirozená práva národů. Versaillská smlouva ukládala státům — a signatářům přijali za povinnost — nepoužít válku jako prostředku k prosazení své vůle. Československo uznávalo a dodržovalo všechny tyto mravní ideály a imperativy civilizovaného jednání.

Otázka zůstává, zda ohrožený či napadený stát je mravně zavázán a povinen postavit se na

svou obranu, ať jsou okolnosti jakékoliv a zda stát, který se nebrání, ztrácí své právo na existenci. Vojenský historik Milan Hauner tvrdí, že „státy nebojující o svou nezávislost, nepřímopopírají svůj nárok být státem“. To by analogicky znamenalo, že člověk, který se nebrání proti násilí nějakého útočníka, nepřímopopírá svůj nárok být člověkem, a když není člověkem, pak útočník si s ním může dělat, co chce. Násilí je tím povýšeno na právo zotročovat člověka, dobývat jeho území a kolonizovat jeho půdu, přesně jak to hlásal Bernhardt a praktikoval Hitler. To byla praxe džungle, ale nemůže být zásadou civilizované společnosti.

Hauner dále tvrdí, že „kapitulace bez boje, na kterou přistoupí celá společnost, odpovídá návratu k primitivním sociálním formám...“ Řečeno prostými slovy, kdo se neubrání, bude otrokem. To činili nacisté jako akt násilí a moci, nikoliv však jako projev civilizovanosti. Není správné však říkat, že poraženého státu „obvyklé se vzdávají statutu občanů“. Jestliže násilník odejme někomu část jeho majetku, neznamená to, že se postižený vzdal statutu majitele, nýbrž to znamená, že byl okraden, ale nadále zůstává vlastníkem majetku, který mu byl dříve odcizen. Z násilného člověka nepřestává být člověkem, i když s ním násilník zachází jako s otrokem.

První příkaz jak člověka, tak i národa, je zachránit život. Boj, ve kterém je člověk zabít či národ vyhuben, je jeden způsob jak uniknout otroctví, ale takový úspěch není nikomu ku prospěchu. Smrt je definitivní a konečná, otroctví vždy bylo dočasné a vždy přišlo vysvobození. Boj, který je sebevraždou, není řešení; otroctví, které je dočasné, je nouzový prostředek použitelný k záchraně člověka či národa. Rozdíl v teorii tedy je, zda je správné zachránit život, třeba dočasně primitivní, či podstoupit smrt a spáchat sebevraždu. Historie nepodává žádný přesvědčivý případ, že by nějaký národ spáchal sebevraždu.

Chladná rozvaha a střízlivé zhodnocení situace, ve které dvě československé vlády považovaly za správné podrobit se bezpodmínečnému diktátu čtyř evropských velmocí, opravňuje následující závěry:

Není správné říkat, že Československo, čs. vláda či prezident Beneš kapitulovali. Kdo kapituloval byla Anglie a Francie, a Československo se jen podvolilo jejich diktátu. Ze všech zemí v Evropě bylo Československo jediný stát, který vytrvale a neochvějně odpořoval nacismu jako nikdo jiný. Československo bylo jedinou zemí, která byla vojensky i mravně připravena k válce a ochotna bojovat. Žádný jiný národ se nezachoval tak důstojně a čestně jako Československo. Není žádný jiný stát či národ, který učinil víc a který by měl nárok Československo kritizovat.

Rozhodnutí podvolit se mnichovskému diktátu učinili nejvyšší představitelé státu a vedoucí představitelé strany agrární, sociálně demokratické, národně socialistické, lidové a národně demokratické po dlouhých a důkladných poradách. Učinili toto rozhodnutí společně a nerozdílně při plném vědomí své národní a mravní odpovědnosti.

V důsledku tohoto rozhodnutí Hitler dostal jen pohraniční pás státu, ačkoliv nesmírně důležitý, ale velká část státu zůstala v rukou Čechů a Slováků. Toto rozhodnutí zabránilo Hitlerovi zahájit proti Československu válku a obsadit celé jeho území.

Odpor by býval znamenal, že Hitler by zahájil válku a obsadil Československo celé jako vykonavatel vůle čtyř mocností, a Československo by bylo na věky obviňováno, že vyžítvalo Hitlera k válce.

Obsazením zbytku Československa se Hitler dopustil proradného činu, který prokázal pravdivost a čestnost československé politiky. Krátce před mnichovskou konferencí britský zahraniční ministr lord Halifax řekl, že Hitler by se „dopustil neprominutelného zločinu proti lidstvu“, kdyby porušil svá slova a závazky. Rozhodnutí čs. politiků podvolit se diktátu umožnilo veřejnosti uvědomit si tuto pravdu a uchránilo Československo od výčitek a obviňování.

Ze všech těchto faktů vyplývá, že představitelé Československé republiky postupovali správně, moudře a statečně, když se řídili chladným rozumem a rozhodli se společně a nerozdílně podvolit se mnichovskému diktátu. Je proto velká krivda a vážné provinění proti zásadám pravdy a spravedlnosti hanobit a ostouzet představitele Československé republiky, představitele politických stran a zvláště prezidenta Beneše. Tuto propagandu zahájili a provozovali nacisté a po nich komunisté. Je nejvyšší čas tuto propagandu zlomyslnosti potlačovat.

PRAŽSKÉ REALIE

Rozjímání o dobách dávných i nedávných

Praha je město velmi zvláštní, ve střední Evropě ojedinělé. Původně tržištěm tam, kde je dnes Staroměstské náměstí. Toto náměstí je tragické. Tu byli popraveni čeští a němečtí páni, jeden Slovák, protestanti i katolíci. To bylo po Bílé hoře. Dnes tu stojí Šalounův pomník Mistra Jana Husa, věčná výška katolíků. Ale ti mohou položit k nohám na smír půl milionu obětí husitských válek. Rád bych se však dožil chvíle, kdy pražský arcibiskup před Husovou sochou odsoudí jeho upálení. Od polovice 17. století tu stával krásný Mariánský sloup od J. J. Bendla, postavený na památku uchránění Prahy před Švédy, podle jiné verze ukončení 30ti leté války. Hned po převratu roku 1918 jej strhla nachmelená chasa, prý na protest proti Habsburkům. Jejich vedoucí Franta Sauer zemřel kající v nemocnici Milosrdných sester Pod Petřínem, tuším ke konci války. Prázdné místo náměstí je kulturní hanbou a katolíkům traumatem, protože to byla socha matky Kristovy.

Karel IV. postavil na Hradčanech novou katedrálu, dole ve městě založil Dobytčí a Koňský trh. Katedrála je duchovním středem českého národa a srdcem města. Stále je tu ctěn sv. Václav, sv. Vojtěch, Jan Nepomucký, je tu ctěna památka českých knížat a králů, i husitského krále Jiříka z Poděbrad. Sem přišel prosit o pomoc nešťastný prezident Protektorátu Böhmen und Mähren Hácha. Sem si přišel pro požehnání také první dělnický prezident Klement Gottwald, ale ani na jeho dílo, ani na něj, zdá se, požehnání nesestoupilo. Koňský trh se stal dějištěm významných událostí. Na Svatováclavské náměstí jej překřtil Karel Havlíček Borovský. Zde se roku 1848 vyhlásila památná deklarace, vypracovaná ve Svatováclavských lázních. Tu byly tehdy slouženy tři národní mše. Osmdesát let později, roku 1918, se tu konaly projevy před 28. říjnem; pak vítal básník T. G. Masaryka „Kéž ti žehná svatý Václav a Mistr Jan“, a zase o 20 let později jiný básník burcoval národ „Češi, pamatujte na chorál“. Roku 1929 tu probíhala část svatováclavských oslav a pak tiché modlitby za německé okupace. Po válce roku 1945 se tu na svátek svatého Václava zpívalo Tedeum. Jeho ostatky jsem měl čest nést. Naposledy tu bylo oslaveno svatovojtěžské jubileum roku 1947.

Potom byl sv. Václav němým svědkem jiných událostí. Zde bylo prohlášeno znárodnění průmyslu, dolů a bank, první dvouletka a roku 1948 vítězství dělnické třídy. Dvacet let na to se pod sv. Václavem znovu objevily sovětské tanky. Sotva nás osvobodily od nacistů, přivezly novou ztrátu samostatnosti a svobody. V době Pražského jara se pod sochami rozhemžil nový život, ale 16. ledna 1969 se tu vzňala živá pochodň proti lhostejnosti národa. Upálil se student Jan Palach.

Co se však dalo v říjnu 1988 a v lednu t.r. na Václavském náměstí, to sv. Václav ještě

neviděl. Ozval se tu hlas dlouho umlčovaných lidí, kteří toužili po svobodě a spravedlnosti, po lidské důstojnosti a právech. Byli bití, rozháněni vodními děly, nuceni k slzám plynem, zajišťováni a špiněni a špiněni. Trochu dále od dolního konce náměstí se musely na policii ženy svlékat donaha. Tak byly poniženy. Ale tím se ukázalo, že „král je nahý“. Jsem asi z mála pamětníků komunistické demonsrce zde,

DR. JOSEF ZVĚŘINA

roku 1925. Tehdy asi 20 tisíc komunistů táhlo od Příkopů v pevně sevřených řadách. Proti nim stáli v kordonech Bienertovi hoši. Třikrát byly kordony prolomeny. Teprve potom došlo na pendrek. Byla rozbita nějaká okna v Lucerně a v redakci Českého slova. Tehdy z nich šel strach. Že to byl strach oprávněný, potvrdil Klement Gottwald v parlamentě známým výrokem „Zakroučíme vám krky, máme v tom majstry v Sovětském svazu“. Po roce 1948, kdy se chopili moci, kroutili krky nepřítelům lidu, nekomunistům i komunistům. Svoji roli z ruky už nepustili. Dnes už krky nekroucí. Zajišťují, propouští a hned zase zajišťují. Asi na památku toho, když jejich předáci byli zajištěni, nosili jim pankráťáci dozorcí jídlo z restaurace. Ale Gottwald za svou hrozbu zajištěn nebyl. Měl přece poslaneckou imunitu.

Ruka, která sotva podepsala potvrzení o rozšíření helsinských dohod ve Vídni, týrá lidi, kteří oslavovali právě výročí helsinských dohod v Praze. Byly tu ovšem i nebezpečné demonstrace, neboť policie prý našla v koši na odpadky pistoli. Také bystře našla původce telefonátu, který ohlašoval své upálení. Byl opilý a ke všemu se přiznal. Ale policie se nena-máhala, aby odhalila bestiální vraždu kněze, inženýra Coufala, jejíž výročí připadá na 23. února, smrt studenta Švandy v Macoše, umučení kněze Štefana Poláka v Bezovicích a jiné. Předseda vlády ČSSR Ladislav Adamec skrytě obvinil kardinála Tomáška, že pomlouvá, ospravedlňuje výtržníky v historické části Prahy, že nabádá k občanské neposlušnosti a anarchii, že vede útok proti autoritě vlády. Dopis kardinálův uveřejněn nebyl v souhlase s naším způsobem dialogu... Co z něho vím, mě ujišťuje, že kdyby vláda s kardinálem jednala, byla by na tom její autorita lépe. Jsou důsledně umlčováni oba mluvčí národa, kardinál Tomášek i Václav Havel. Kníže Václav shlíží v síle a pokoji na své dědictví. Kolik autorit se tu po něm vystřídalo! Ale byla tu nějaká vláda, která by svou činností tak pohřbívala vlastní autoritu? Předchozí vláda skončila dost trapně. Tato začíná ještě hůř. Svatý Václave, kníže náš, pros za nás Boha. Naše pere-glasnost začíná divně.

Informační středisko pro Čechy a Slováky

poskytuje krajanům z Československa potřebné informace týkající se

- asylového řízení
- Asl/G paragraf 17 „Duldung“
- pracovního povolení
- povolení pobytu
- oprávnění pobytu
- nabytí něm. státního občanství
- rozhodnutí o amnestii ze dne 27. října 1988
- legalizaci pobytu v NSR
- vyjmutí ze státního občanství ČSSR

- Tvorby kapitálu, cenné papíry a fondy
- uložení kapitálu
- financování vlastního bytu a rodinného domku
- možnosti kreditu
- daňového vyrovnání a přiznání

- registrace a zápočtu odpracovaných let v ČSSR
- finančního zajištění v případě invalidity
- finančního zajištění v důchodu
- zákonných povinností vůči Úřadu důchodového pojištění
- novelizaci daňového zákona o nemocenském pojištění
- reformy zákonn. důchodového pojištění

- Naši odborníci Vám poradí v otázkách pojištění
- Pomůžeme Vám při koncipování úředních dopisů a vyplňování formulářů
- Vaše záležitosti můžete projednávat v mateřštině

- Pro naši činnost je nezbytné nutný soustavný průzkum o postavení našich krajanů v sociálním pojištění ve Spolkové republice. Proto také my potřebujeme kontakt s Vámi.

Úřední hodiny: středa 10 - 16 hodin • telefon (089) 551 44 109

Iduna Versicherungen, Bausparen, Investment

Československé oddělení

8000 München 2, Sonnenstrasse 23, 5. poschodí

IDUNA

Immer der richtige Rahmen

Československé oddělení rozhlasové stanice Svobodná Evropa vysílalo letos opět čtenářskou anketu. Uspořádal ji redaktor Pavel Kohn. Účastníci odpovídali na otázku „Jaký byl váš největší čtenářský zážitek v roce 1988 a proč?“ Uveřejňujeme některé odpovědi, týkající se československých autorů. V březnovém čísle Českého slova anketu dokončíme.

† Vilém Hejl, spisovatel a publicista, Mnichov, NSR

Jsou to dvě knihy dvou autorů, kteří se navzájem liší tak, jak odlišná jsou jejich díla. V abecedním pořádku: Ivan Binar — *Kytovna umění* (PmD) a Karel Kaplan — *Mocní a bezmocní*. Binarova komorní novela nutí čtenáře se ptát, kdy se už od tohoto všestranně vyzrálého prozaika dočkáme velkého románu. Karel Kaplan ve své knize, kterou znám z rukopisu a jež vyjde v příštím edičním ročníku v 68 Publishers, se svou obvyklou solidností a kritičností zaznamenal a vyhodnotil poznatky ze setkání s někdejšími i dosavadními veličinami komunistického režimu u nás doma.

Jan Beneš, prozaik, Kalifornie, USA

Velmi a rozhodně nejvíc mne z literatury takzvaně neumělecké zaujala kniha J. Kovtuna *Masarykův triumf*, a zaplat' pámbu, že taková knížka existuje, protože je to taková syntéza TGM, jakou jsme dosud neměli, a v logickém doslovu knihy i syntéza první republiky.

Nutno dodat, že ne příliš daleko za Kovtunovou knihou je i Galandaerův *Vznik Československé republiky*, který vyšel v Praze. Odmyslíme-li si pár frází poplatných době a místu vydání, vzácně objektivní a poučná knížka o tom, jak se mají věci dělat.

V literatuře takzvané umělecké, čili krásné, na prvním místě dvě knížky téhož autora, z nichž jedna dost dobře do rámce takzvané umělecké literatury nezapačá, protože jsou to memoáry. Jiří Mucha *Podivné lásky*. Napsal tam, na podtextu vlastního a krátce tragického manželství s Vítězslavou Kaprálovou také kroniku o tom, co jsme byli a hodně věcí, rovnajících se revoltě vůči potlačené historické pravdě. Nu a hlavně to napsal dobře. To mne taky asi vedlo, že když jsem v antikvariátu v Palo Altu, blíž San Franciska objevil Muchovu knížku Ugie, vydanou za války v Anglii nakladem týdeníku Čechoslovák, skočil jsem po ní. A je to prosím rozkošné čtení, vydané roku 1941, když se mohlo zdát, že nastal soumrak civilizace, jejíž zánik je prostě neodvratný.

Jan Drábek, spisovatel, Vancouver, Kanada

Přečetl jsem druhý díl Ledererových vzpomínek *Touhy a iluze* a byl jsem nadšen. Na straně 113 autor popsal důstojníka, který ho v Ruzyni vyslyšel a zároveň tím několika slovy objasnil podstatu komunismu. Cituji: „Kohl byl, alespoň slovy, tvrdý komunista. Nechtěl, aby se cokoli změnilo ve společenském řádu, k němuž patřil celou svou existencí. Co by takový Kohl bez něho byl? Nic. Takhle byl majorem.“ Připomíná majora Halušku z Kefalinových Černých baronů, který to vše vyjádřil ještě výrazněji: „Čo bolo, to bolo, terazky som majorom.“

Takových postřehů je v Ledererově knize spousta — je to holt počteníčko. Zároveň je ovšem člověku smutno, že dalších knih se už od Jiřího Lederera nedočkáme.

Dr. Anasztás Opasek, opat břevnovský, básník, Rohr, NSR

Pavel Tigríd: *Kapesní průvodce inteligentní ženy po vlastním osudu* (68 Publishers). Pro hledání objektivní pravdy, když např. v případě prezidenta Beneše se mnozí nemohou zbavit účtivity z dob, kdy ho znali pro sebe jako hlavu státu. Vynikající učebnice i pro staré lidi.

Jan Trefulka: *Svedený a opuštěný* (68 Publishers). Ne tak pro vyprávění jako pro to, jak se autor snaží najít Boha. Možná, že můj hlas je ojedinelý.

Václav Bělohradský, profesor na filozofickém institutu A. Rosminiho v Janově

V roce 1988 byl můj největší čtenářský zážitek esej Alaina Finkielkrauta *La Defaite de la pensée* (Gallimard) — mimochodem velkého příznivce československé nezávislé kultury a znalce Patočkovy díla.

Druhým velkým zážitkem byla kniha *Soukromá vzpoura* — rozhovor Karla Hviždaly s Pavlem Landovským. Jak autenticky působí Landovského „sebezpyt“ v epoše umělých osobností, kdy každý herec, politik nebo spisovatel si platí odborníky na „public relations“, kteří mu konstruují životopisy a „působivou osobnost“ na objednávku!

Josef Škvorecký, spisovatel, nakladatel, univerzitní profesor, Toronto, Kanada

Jan Křesadlo: *Vara guru*. Vynikající, nezrovna katolický román.

Jaroslav Dresler, kulturní redaktor Svobodné Evropy, Mnichov

Ferdinand Stočes: *Perlový závěs*. Autor nabízí nový způsob překladů čínské poezie do češtiny, který se dost liší od parafrázy B. Matheisy i od pozdějších překladů jiných autorů. Jsou to překlady na první pohled velmi předmětné, někdy až nepoetické. V úvodu říká Stočes právem: „Obyčejná, všední slova v nich vyznívají až svátečně, vyjadřují hloubku myšlenky i nekonečnost prostoru, vyrovnanosti, klidu i štěstí.“ Těmito slovy ovšem autor necharakterizuje své překlady, ale své čínské předlohy. Tuto sváteční vyrovnanost, o níž mluví, se mu podle mého názoru podařilo znamenitě převést do češtiny.

Soukromá vzpoura — Rozhovor Pavla Landovského s Karlem Hviždadou. Hviždala dokázal vymáčkout z Landovského skvělý autoportrét, a tato kniha je ještě lepší než Hviždálův Dálkový výslech Václava Havla, který jsem před rokem četl rovněž s velkým potěšením, česky i v německém překladu.

Dr. Libuše Volbrachtová, spolupracovnice univerzitního Ústavu pro empirickou vědu, Tübingen, NSR

Ze všech děl, které jsem loni četla, na mne nejvíc zapůsobily knihy zčásti dosud nepublikované, zčásti publikované jen v angličtině. Byly to rukopisy nikoho menšího než je Tomáš Garrigue Masaryk, které jsem objevila na jedné nepříliš známé americké univerzitě a o nichž, jak se zdá, zatím nikdo nevěděl. Zvláštní souhra náhod, která mě přivedla k těmto spisům, pobídla mě přemýšlet intenzivněji o tom, jak vlastně stopy české literatury a kultury jsou již od sedmáctého století roztroušeny po celém světě a kdoví, zda bylo vše objeveno. Například tyto Masarykovy spisy ležely ve speciální kolekci univerzitní knihovny přes čtyřicet let a jen díky zvláštní náhodě se mohou teď připravit k publikaci.

Jeden spis nazval T. G. Masaryk „Můj vztah k literatuře“. Je to vlastně pouze náčrt kapitoly k jeho Světové revoluci, kterou se pak rozhodl do díla nezařadit a také na ní pak dále nepracoval. Zabývá se v ní hlavně českou literaturou a značnou pozornost věnuje kupříkladu Máchovi, o kterém píše (rukopis je z roku 1924) že jeho dílo nebylo dosud překonáno a že jeho světový význam spočívá ve formulaci náboženského a metafyzického problému. Podle T. G. Masaryka vyslovil K. H. Mácha nejsilnější problém českého člověka, rozervance. Druhá stať T. G. Masaryka byla napsána v roce 1925 a jmenuje se „O slušnosti“. Masarykovi nešlo o kodex společenského chování, ale o důležitost společenského styku a jeho význam pro naše československé poměry. Obě stati mají dohromady kolem 100 stránek a jejich hodnota je přinejmenším dokumentární. Při čtení třetího spisu T. G. Masaryka si člověk uvědomuje nejen lidské kvality našeho prvního prezidenta, jako tomu je při četbě prvních dvou, ale i jeho odborné nadání a rozhled, uvážíme-li, že dílo bylo napsané vlastně ještě před první světovou válkou. Jedná se o český text třetího dílu „Rusko a Evropa“, který vyšel pouze v angličtině v roce 1967. Tento třetí díl měl být kulminacním bodem obou prvních svazků, které byly velice ceněny a vyšly v několika vydáních nejenom česky a německy. Rukopis není dokončen, neboť se Masaryk k němu už později nedostal. Do češtiny byl přeložen v roce 1931 — ale pravděpodobně byly z něho uveřejněny pouze výňatky v Naší době v roce 1938. Český překlad obsahuje některé části o světové literatuře, které do anglického vydání zařazeny nebyly. Četba díla jen potvrzuje oprávněnost toho, proč byl Masaryk tolik ceněn mezi evropskými učenici.

Milan Schulz, redaktor Svobodné Evropy, Mnichov, NSR

Jiří Kovtun — *Masarykův triumf*. Je to mimořádně napínavé čtení na mimořádně obtížném téma — vylíčí detailně a s faktografickou přesností Masarykovu nezměrnou snahu prosadit u světových státníků vědomost o nezadatelném právu Čechů a Slováků na samostatný stát.

Milan Kubes, redaktor edice Opus Bonum, Mnichov, NSR

Nejvíc mě zaujala skvělá kniha Pavla Tigrída *Kapesní průvodce inteligentní ženy po vlastním osudu*. Jsou to inteligentně podané naše nejnovější dějiny, přičemž autor se nebojí říct plnou pravdu i o těch skutečnostech, o nichž se jinak — ve falešné vlastecké literatuře — někdy mlčí, někdy i lže — například o odsunu sudetských Němců a okolnostech, které ho provázely, či o celém tom podivném období let 1945-1948 apod.

Jiří Loewy, šéfredaktor Práva lidu, Wuppertal, NSR

Za zcela nespornou „knihu roku“ považuji tentokrát *Český slabikář* Jiřího Gruši a Miroslava Wagnera — a to po stránce literární, didaktické i estetické. Konečně jednou kniha pro nejmenší, vytvořená v nejlepších tradicích Jana Amose Komenského, nepoplatná ismům a ideologiím takovým či makovým!

Druhé české dílo roku, které bych rovněž chtěl uvést, nelze také zařadit jen do jednoho literárního odvětví či žánru. Patří stejnou měrou do písemnictví krásného, pedagogického, historického, memoárového i společenskovedního. Mluví o čtivé a poučné, místy sympaticky subjektivní, pak opět vyvážené objektivní práci Pavla Tigrída — *Kapesní průvodce inteligentní ženy po vlastním osudu* (68 Publishers). Zejména pro všechny později narozené, kteří už osudové nastavení našich politických výhybek nepamatují z osobní zkušenosti, měla by tato kniha být četbou doporučenou, ba povinnou.

ANKETA

Eva Kantůrková, spisovatelka, Praha

Libily se mi dvě knihy, které se sobě podobají i nepodobají. Letos vyšel česky román Else Morantové *Rakoelis*. Spisovatelku, Italku, ctím za to, že se nikdy nepřidala k ovládajícím literárním proudům. Její román působí celostným prolináním složitého hrdiny a jeho příběhu na pozadí dějin a současně autorčiny poetické originality. Odstup od strašného příběhu, jeho poetizaci, to vyžaduje velkou lidskou a autorskou sílu. A Morantová ji měla. A tak stejně celistvě jako její román, třebaže to dosahuje jiným způsobem literární práce, působí kniha Jiřího Muchy *Podivné lásky*. Mimo to, že je v knize kus vzrušení z českých dějin z doby kolem Mnichova a začátku druhé světové války, čtenář si také trochu zamiluje trochu bláhovou a hlavně talentovanou českou skladatelku Vítězslavu Kaprálovou. Zemřela předčasně, ale zas ne tak předčasně, aby se o ní české dějiny hudby nezmínily ani slovem. A tak se o ní a také o Bohuslavu Martinů dozvídáme až od Jiřího Muchy. A Mucha, protože i on je postavou této knihy, to dělá jak s velkou přesností a jemností, tak také noblesou, jak je mu vlastní. Na Muchovi je zřetelné, že ne všechno, co z české prózy vychází v Praze, je bázlivé a provincionální.

Dr. Jaroslav Gillar, bývalý režisér Divadla Na zábradlí, od roku 1974 dramatický spisovatel ve Švýcarsku

Humoristické povídky Gabriela Lauba. Vyšlo jich moc a všechny jsou krásné — zrcadlí se v nich ztracený čas dvacátého století.

Augustin Navrátil, vydavatel samizdatu Křesťanské obzory, autor petice moravských katolíků, signatář Charty 77, byl internován v psychiatrické léčebně

V tomto roce se mi nejlépe zamlouvala kniha s názvem *Etika solidarity* od Josefa Kirschnera, kterou vydalo Opus Bonum v roce 1985. Tato kniha mi značně přiblížila polské poměry a polskou solidaritu. Další kniha, která se mi velmi zamlouvala byly rozhovory Jacquese Geleta, biskupa v Evré, s Vendolinou Jarčíkovou s názvem *Dali mi tolik dobrého*. Byla vydána v Paříži v roce 1986, překlad v češtině vyšel v tomto roce v samizdatové edici Společenství. V této knize jsem se zase seznámil s problémy biskupa i věřících a to nejen ve Francii. Se všemi názory, které v knize jsou, jsem ovšem nesouhlasil.

Ivan Kraus, spisovatel a televizní pracovník, Francie

Bohumil Hrabal: *Proluky*. Zaujaly mne místy nadchly, potěšily i rozesmutnuly. Všechny tři díly té autobiografie (68 PUBLISHERS) jsou podle mého názoru výtečné.

Dana Němcová, katolická aktivistka, mluvčí Charty 77

Pokud mám mluvit o knížce, která mě nejvíc zaujala v roce 1988, tak se mi vybavuje řada titulů, ale rozhodla jsem se uvést knihu, která mi každý den přináší vzpruhu, radost, knížku, na kterou jsem taky čekala, po které jsem toužila a kterou jsem velice sháněla a s kterou se v podstatě obírám každý den. A je to Modlitba církve — *Římský breviář*, který vyšel v letošním roce a přes Arcibiskupský palác byl distribuován na farnosti. Vydání je vatikánské, ovšem nový překlad a texty připravila česká liturgická komise. Takže to byla léta práce a teď se dostal, tedy samozřejmě v omezeném počtu, ale nicméně i laikům do ruky český překlad Breviáře a můžeme se ho modlit s církví, tak jak jinde to dělají převážně řeholníci, tak i my laici.

Dr. Ivan Sviták, univ. profesor, Kalifornská státní univerzita, Chico, USA

Dr. Karel Steinbach — *Svědék téměř stoletý* (Index). Nádherný pravdivý dokument, z nějž září ona sladkost života ve svobodném státě, o níž už my nevíme skoro nic, protože padesát let diktatury zničilo v dalších generacích i samo vědomí, že taková existence je možná. Tím dociluje vyprávění doktora Steinbacha oné jedinečné krásy, jakou v nás budí fotografie z minulého století v rodinném albu, spolu s nostalgii nad ztraceným časem, jež se kupodivu stává měřítkem budoucnosti, vzorem pro svobodný zítřek bez byrokratické diktatury. Když jsem se před dvaceti lety seznámil na večeři u Peroutků s doktorem Steinbachem, myslím jsem, že je to kultivovaný a laskavý člověk, jehož povolání lékaře vedlo k nejistotám existence a k jistotám smrti. Když jsem později slyšel jeho brilantní projevy, byl jsem si jist, že autor je skvělý vypravěč s přednesem profesionálního herce, ale teprve četba jeho vzpomínek ukazuje velikost jeho osobnosti. Pořadatel jeho pamětí, Viktor Fischl, přesně vystihl, že nikoli ze stránek díla, ale z doktora Steinbacha samého sálá lidské teplo — dodal bych, že jak do žhava rozpálených litinových kamen. Krása této knihy je odrazem krásy člověka. „Kadelík“ si postavil na svá mladá kolena pomník kovu trvalejší, snad právě proto, že nikdy neusiloval o to, aby vstoupil do literatury. Moudří lidé vědí, že jde vždycky o život a ne o papír. Ať žije Steinbach!

Karel Husa, skladatel, pedagog na Cornellově univerzitě, New York, USA

...hodně často si čtu poezii: Holana, Halase, Seiferta, Zahradníčka a Ivana Jelínka. Jelínkovu poezii pokládám za mistrovskou.

Lída Rakušanová, redaktorka Svobodné Evropy, Mnichov, NSR

Zážitkem roku pro mne letos nepochybně byly Lidové noviny. Jejich vydávání je čin, jehož měla naše publicistika už zapotřebí jako soli, protože do roku 1988 neexistovalo v Československu periodikum, které by soustavně sledovalo, registrovalo a komentovalo československé a světové události z vnitřní, nezávislé perspektivy. Myslím, že se záměr vydavatelů — aby to byly noviny, vyznačující se nadhledem, kulturou myšlení a vyvážeností pohledu, které by dostály slavné tradici, určitě zdařil. Takže díky všem, kteří Lidové noviny dělají, a do příštího roku přání, aby byl tento časopis co nejdříve k dostání taky u novinových stánků.

Dagmar Vaněčková, novinářka, Vídeň

Z oněch několika knih prózy, jež jsem stačila v roce 1988 přečíst, se mně líbila *Láska a smetl* od Ivana Klímy (ROZMLUVY). Jednu jeho větu jsem považovala za nutné si vypsat: „Člověk se touží očistit, ale místo toho začne uklízet svoje okolí. Ale dokud člověk sám sebe neočistí, darmo se stará o svět kolem sebe.“

Jan Koblasa, výtvarník, profesor Vysoké výtvarné školy v Kielu, NSR

Byl jsem nadšen Divišovými sny — *Papouščí město* (ROZMLUVY), je to kniha jinotajné poezie a opalizujícího humoru. *Až na konec Česka* (ROZMLUVY) Rio Preisnera je dílo chmurně analyzující potupný rozpad české morálky po druhé světové válce. Zajímavou dokumentací je kniha Ladislava Hejdánka *Wahrheit und Widerstand* (pražské dopisy, vyšlé v němčině). Nedávno jsem dostal od Jiřího Koláře jeden díl memoárů Josefa Hiršala (ukázky jsem četl před tím ve Svědectví). Tak originální pojednání paměti s dokumenty všeho druhu a s mistrovskou zkratkou a vtípem je jedinečné jistě nejen v české literatuře...

Jožka Pejskar, publicista, Kalifornie, USA

Byla to poezie. Dr. Jiří Veselý, literárním jménem Michal Racek, píše poezii už několik desetiletí. Rád jsem četl jeho básně už doma v „Masarykově lidu“. Po příchodu do exilu, v letech šedesátých, v literární tvorbě pokračoval. Jeho nejnovější dílo je sbírka veršů pod názvem *Jediná z žen*. Michal Racek v něm až dojímavě citově oslavuje svou maminku. „Mám slovník a tam je maminka“ zní jeden z jeho veršů. Čtenář porozumí, že básník vzdává poctu všem matkám.

Dále mne zaujala kniha Jana Filipka, která vyšla v angličtině: *Reflections and Perspectives — Czechoslovaks After Forty Years in Exile* (*Reflexe a perspektivy, Čechoslováci po čtyřiceti letech v exilu*); pojednává o exulantech z let 1948 a 1968, kteří v exilu našli možnost plného úspěchu, jestliže se nedali zdolat těžkými začátky a vybudovali si nový život. Kniha také popisuje závažné historické události ve vlasti, které zapříčinily, že statisíce Čechů a Slováků muselo svou vlast opustit. Vyšla anglicky proto, aby, jak autor poznamenává, „naše děti a jejich děti v cizině se nadále cítily Čechy a Slováky.“

Krajanské středisko Denia — Španělsko

Na výběr jsou: garsonky, byty, řadové domky, vily a pozemky
V Denii najdete: příznivé klima, kouzelný kraj a nové přátele ze všech koutů světa.

„LA PEDRERA II“ — VESNIČKA KLUBOVÉHO RÁZU

Fáze 1: dokončena a vyprodána
Fáze 2: ve výstavbě

Bližší informace, prodej & pronájem:
DIVA IMMOBILIEN K. & V. DIVOKÝ, Segantinstr. 9., CH-8049 Zürich, tel. 01/341 21 56

Malý oznamovatel

PŘEKLADY — TLUMOČENÍ

z češtiny do němčiny a naopak provádí a ověřuje veřejně ustanovený a přísední soudní překladatel a tlumočnick s dlouholetou zkušeností (listiny, smlouvy, literatura)
Dipl. Verwaltungswirt (FH)
ROLAND RICHTER
Steinstr. 46
8000 München 80, tel.: 089/48 65 79
Termíny jen po telefonické domluvě!

Úředně ověřuji překlady.

Poskytuji porady při žádostech o propuštění z čs. občanství, při žádostech o německé státní občanství, při zápočtu let do Rentenversicherung. Vysokoškolsky vzdělaná, přísední soudní překladatelka

ELIAN S O T T

Musikantenweg 4, 6000 Frankfurt/Main 1
Tel.: 069/44 64 20
od 17-19 hod. mimo soboty a neděle
Prosím o písemné nebo telef. spojení.

Překlady z češtiny do němčiny
a do angličtiny a z obou řečí do češtiny
provádí a úředně ověřuje
veřejně ustanovený, přísední soudní překladatel

LADISLAV SANTIAGO DE LA GRUZ
Guerickestrasse 21, 8000 München 40,
tel.: 089/361 74 04 nebo 361 74 05
zároveň veškerá pojištění (životní,
úrazové, právní, povinného ručení,
domácnosti, mot. vozidel atd.)

Ubytování ve Vídni vám poskytne

MIROSLAV SEĐA

Wien 1070, Westbahnstr. 18
Tel.: (222) 93 88 112 nebo 64 57 415
Cena od 22 DM na osobu

Zn.: „Hledám au pair“ č. 24-X-88 — nebo paní k tříletému dítěti v Mnichově. Báze DM 440 nebo podle dohody plus jídlo a pokoj, separátní jídelna. Nejraději na dlouhou dobu od jednoho roku výš. Pracuji v nepravděpodobných směnách.

Zn.: „Partnership“ č. 1-I-89 — Businessman (35) poskytne půvabné a štihlé středostátní (20-25) bez závazků protiúctem za důvěru, charakter a podnikavost nový start a budoucnost v záp. Kanadě. Prosím foto, dopis — gung-ho!

Zn.: „Poznání“ č. 4-I-89 — Pro svou neteř, 36 r., blond, hezky vyhlížející, bezd. vdovu, profesorku v Praze, která navštíví v létě USA, hledám sympatického muže z průmyslově-podnikatelských nebo vědeckých kruhů.

Zn.: „Ozveš se?“ č. 9-I-89 — Mladý, upřímný romantik — dosud v ČSSR — hledá dívku do třiceti let za účelem vykoupení do opravdového života. Co Ty na to?

Zn.: „Humor — koření života“ č. 10-I-89 — Humorného přítele, žijícího v BRD, by ráda poznala penzistka podnikavé, optimistické povahy se zájmem o cestování.

Zn.: „Foto“ č. 11-I-89 — Ráda se seznámím s mužem do 45 let, který má podobné zájmy jako já: hudbu, kulturu, knihy, sport a turistiku. Je mi 35 let, dobře vypadám.

Poplatek do 30 slov 20 DM, za dvojí otištění 30 DM, pro zámoří US dol. 15, při dvojím otištění US dol. 20. Poplatek zašlete zároveň s objednávkou. V odpovědích uvádějte na obálce zřetelně značku tučně vytištěnou s následujícím číslem. Jinak nemůžeme zaručit doručení. Uzavěrka 25. předcházejícího měsíce.

Zn.: „Za trochu lásky...“ č. 7-I-89 — Hledám upřímnou a čestnou dívku v USA, která ví, co je láska. Možná budeme mít štěstí. 39/183/81

Zn.: „Nezávislý“ č. 8-I-89 — 33letý sa rád seznámí s temperamentnou, elegantnou krajankou 20-40

Zn.: „Možnost kdekoliv“ č. 12-I-89 — Český mluvčí Indonézanka, 44/158, VŠ, rozvedená, s dcerami 10 a 12 let, hledá hodného kamaráda na celý život.

Zn.: „Južné Nemecko“ č. 13-I-89 — Rád znám a podporím mladou, dynamickou, citlivou ženu, kteréžto snem je podnikat a čekat na prostředky a zkušenosti, vyplývající z dlouhého pobytu na Západě. Mám 31 roků.

Zn.: „Nebudeš litovat“ č. 14-I-89 — Hledám pro svou 22letou neteř, hodnou, hezkou a skromnou, dosud žijící v Praze, partnera nejraději z Evropy. Napiš, pošlu fotku i další informace.

Zn.: „Zajímavý život“ č. 15-I-89 — Máte šikovného tatínka v ČR (nebo kdekoliv)? Chtěl by se seznámit s šikovnou Češkou v Kalifornii? Jen muž s univ. vzděláním, zdravý nekuřák, 55-62 let. Zaměstnání možné.

Zn.: „Jaro přijde...“ č. 16-I-89 — ...ale krásnější ve dvou. Najdu do té doby solidního šedesátníka s dobrým srdcem a stejnou touhou stravit příští léta společně? Žijí ve Švýcarsku, mám ráda hudbu a smích, čestně jednání. Prosím, pošli foto.

Zn.: „Spolehlivého muže v Austrálii“ č. 17-I-89 — Pro hezké manželství hledá vzdělaná, pohledná Češka (45/165) mladistvého vzhledu, od 1973 v NSR, nezávislá. Miluji romantiku, české písně, slunce, moře. Foto vrátím.

Zn.: „Bodensee“ č. 18-I-89 — Ke společným výletům a cestování hledám sympatickou a pohlednou krajanku bez závazků, nekuřáčku do 53 let, nejlépe z kantonu St. Gallen nebo přilehlého rakousko-německého pohraničí. Foto čestně vrátím.

Zn.: „Finančně nezávislá“ č. 19-I-89 — Blond, dlouhé vlasy, typ slov., 173, bezdenná, inteligentná, citově založená, všestranných zájmův — hledá sympatického, seriózního nefajčiara okolo 60 roků, vyšší postavy.

Zn.: „Spec. psychiatr“ č. 21-I-89 — 35letý lékař, spec. psychiatr a interna, s postgrad. studiem homeopatie, fytotherapie a akupunktury, hledá atraktivní zaměstnání, nejraději na soukromé klinice. Výborné reference a špičková odbornost garancí.

Zn.: „Zub. praxe“ č. 22-I-89 — Zubní lékař hledá pro svou praxi v okrese Hildesheim (Niedersachsen) zubní techniku se všeobecnými znalostmi a zubní instrumentáží.

Zn.: „Pro příbuzné“ č. 23-I-89 — Kdo má zájem koupit pro své blízké, žijící v ČSSR, polovinu rodinného dvou-bytového domu se zahradou v okres městě na Moravě. Cena ve valutách.

Zn.: „Barevný svět“ č. 1-II-89 — 36letý, 169 cm, rád pozná věrnou a upřímnou, která věří a umí odpovědět.

Zn.: „Prosím o foto“ č. 2-II-89 — Pohledný 28letý elektrikář, bez závazků, usdlý v jižní Francii, hledá vážné seznámení se štihlou ženou do 28 let.

KUS DOMOVA V ALPÁCH

ČESKÝ PENSION MILAN

Celoroční lyžování, koupání, tenis, plachtění, koně, houby, tanec.

5700 Zell am See, Rakousko, Zellermoosstr. 75
Tel. 0043/6542/7113

Vylety Grossglockner, Kaprun, Salzburg, Innsbruck, Krimml.

Tydenní Wanderkarte pro všechny lanovky v létě 280 Sch.
Česká kuchyně

Polopense od 26.- DM

zahájení zimní sezóny od 2. XII.
Píšte česky.

Zn.: „Čechoněmka“ č. 3-II-89 — Svobodná blondýnka, 21/174, žijící v BRD, se zájmem o sport a cestování, hledá Čechoameričana do 35 let. Prosím foto.

Zn.: „Rodinné štěstí“ č. 4-II-89 — 26letý nekuřák, nepiják, citlivé povahy, hledající lásku, domácí kutil, elektronik, zedník, instalatér, se smyslem pro hudbu, tanec, přírodu a sport — hledá hezkou ženu v USA. Děti nejsou překážkou. Foto zašlu.

Zn.: „Německý zub. technik“ č. 5-II-89 — Rád bych se seznámil s nezávislou, pohlednou zub. lékařkou z ČSSR. Písemně na značku nebo telef. 221/419 661.

Zn.: „USA — Bavorsko“ č. 6-II-89 — Čechoameričanka, dobrá kuchařka, zdravá, s penzi, 63letá, hledá muže do 65 let ke společnému životu v Německu, nejraději v Bavorsku.

Zn.: „Konečné zakotvení“ č. 7-II-89 — SŠ-60/173/80, hledá intel. hodnou ženu od 45-55 let. Možnost přistěhování i s dětmi. Prosím foto. Jsem občan NSR, odpovím i do ČSSR.

Zn.: „Sám jsem smutný“ č. 8-II-89 — 60/163 hledá milou, hodnou, prostou ženu, která chce být šťastná a nebojí se světa. V Mnichově mám hezký byt. Chci tě pro celý život, čas leti.

Zn.: „Čecho-Kanadan“ č. 9-II-89 — Mladistvý duchem, plnokrevný Taurus, milovník přírody a umění, hledá hezkou partnerku, kdekoliv na světě, ochotnou poznat Kanadu, intel. 30-39 letou. Sňatek možný, prosím foto.

Zn.: „Umet žít“ č. 10-II-89 — Hledám partnerku kolem padesátky i starší, věřící křesťanku (církve nerozhoduje), veselé povahy. Děti a vnuci nevadí, jízda na koni a drezúra psů není nutná.

Zn.: „Léto u kanadských Velkých Jezer, zima na jihu“ č. 11-II-89 — Vysokoškolák, nekuřák, renesanční muž, podnikatel a romantik, hledá veselou, vzdělanou ženu do 40 let k vážnému seznámení za účelem sňatku, laskavě pošlete fotografii.

Zn.: „Bydlím v Německu“ č. 12-II-89 — Hezká, milá 46letá, bez závazků hledá solidního manžela, nejraději Čechoameričana.

Zn.: „Nejraději Austrálie, USA“ č. 13-II-89 — Zdravý „Beran“, nar. 1. 4. 49, s českými univerzálními rukama a hlavou, automechanik, číšník, kuchař s azylem v BRD hledá po celém světě zdravou ženu, fin. nezávislou, která by se nebála s ním a jeho dětmi (13 a 12) pěstovat třeba soju...

Zn.: „Začít nový život v novém roce“ č. 15-II-89-Moravák, usazený v Kanadě, PhD, hledá upřímnou krajanku kdekoliv k vážnému seznámení. Foto vítáno, čestně vrátím a všem odpovím. Opravdová láska znamená pro mne vše

Filmový hit roku 67/68

TA NAŠE PISNIČKA ČESKA

s Waldemarem Matuškou, M. Kopeckým, J. Bohdalovou, J. Bejvlem a dalšími předními českými herci, zpěváky a orchestry.

FILMOVÝ MUZIKÁL, sestavený z písní Karla Hašlera, zasazený do překrásných motivů pražských uliček a zákoutí. Dobové kostýmy i nákladná vyprava tohoto celovečerního barevného filmu předčí Vaše představy Prahy na počátku našeho století

Videokazety dokonale obrazové a zvukové kvality, nahané přímo z filmu — žádná pátá kopie z paté kopie!!!

Kazety v barevném knižním obalu v systému VHS/PAL k okamžitému dodání, systém BETA/VIDEO 2000 jen na objednávku.

Cena kazety DM 60 plus poštovné (nebo ekvivalent). Délka 81 min.

K dostání pouze u smluvních firem PROART: — v Rakousku: BOHEMIA STORE, Petr Pastrňák, A-1070 Wien, Lindengasse 5 (poštou i na prodejné) — ve Švýcarsku: B. Smetana — Postfach 67, 8360 Eschlikon, Schweiz — ve Skandinávii: Bohemia Video, Box 3119, 183 03 Täby-Sverige

v NSR, BENELUX, Anglie, Francie, Itálie, Austrálie u firmy PROART, D-8045 Ismaning b. München, P.O. Box 12 32, West Germany — v Kanadě v syst. NTSC (dokonalé kvality) u firmy: cena 44 kan. dolarů a pošt., ACTIVE VIDEO P.O. Box 1218 SNOWDON, Montréal, Que. H3X, 3Y3, Canada

— v USA v syst. NTSC (dokonalé kvality) u firmy EUROVIDEO, P.O. Box 356 ATTWOOD CA 92601, USA

EUROVIDEO pro Vás provádí kvalitní převody z evrop. normy do NTSC

Podporujte nás — kupujte jen originál!

ČEMU SE DOMA SMĚJÍ

Přestavbová

(Řikánka z domova)

Já mám z Polska džiny
spodky, botky z Číny
a z Hong-Kongu digi
Tranzistorák z Rigy
americké desky
jinak žiju český

Já jsem dřevák televizní
a otázka v uších mi zní.
Kdo byl asi poslán k řasu
za ty první Sondy z Ždaru
jak tam jeden od lopaty
zapojil se do debaty.
Řekl to vše jednou větou
že se schody nezametou
byl by byly z mramoru
nikdy zdola nahoru.

Sledoval jsem v každé chvíli
Rodáky a Odrodilce,
politika, boj i láska
těšil jsem se na Vitáska.
Kterak nabyt opět sílu
viděl jsem všech stopět dílů.
Měl jsem dojem převeliký
z hrdinovy symboliky
kdy ve stylu zajetém
též kulháme za světem.

Nepřislíben devizově,
zato ale myslím nově.
Když jdou kolem Živobanky
kde sehnat na konto franky?
Dovnitř vidím chodit tamty,
co maj' v přízni emigranty.
A mně zase straší v hlavě
dovolená na Širavě.
Snad jen v této cizině
není Čech na mizině.

Už věžňové v Boleslavi
na škodovku brousí hlavy.
A já toužím v duši skrytu
taky po tom Favoritu.
Chce to žít jen trochu skromně
za devět let je taky pro mne.
Našetřím pro Mototechnu
Ať si třeba hlady zdechnu.
Vždyť v životní úrovni
všichni jsme si prej rovni.

K čemu jsou nám hmotné statky,
když není čím utřít zadky.
Jsi-li každý správným Čechem,
ne papírem, ale mechem.
V kapse patku, v ruce klejku
měl by si z nás radost, Švejků.

Dyt' z lidových přepovědek
říká se teď — hlavně klídek.
Práce ta nás neláká,
máme za vzor veksláka.

Česká hrdost, kde?
Kam to s námi spěje?
Z vesela do smutna
snad nám to není putna!
Tak se alespoň smějme
dobrou vůlí spolu mějme.

vysvětlivky některých názvů:

digi: digitální hodinky;
Sondy: pořad „Sondy“ ukazuje v čs. televizi různé nešvary v národních podnikcích;
Rodáci a Odrodílci: seriál čs. televize o 24 dílech, hlavním hrdinou je:
Vitásek: byl ve válce zraněn a kulhál;
Klejký-Clay: naše cigarety;
Klídek: narážka na Švejkovo heslo „To chce klid!“
Širava: přehradní zdrž u Kotic s velkou rekreační oblastí.

*

Jaký je rozdíl mezi demokracií a lidovou demokracií? Jako mezi křeslem a elektrickým křeslem.

*

Husák se po vzoru Zápotockého rozhodl k vlastní literární tvorbě. Píše trilogii. První díl má titul Z basy do čela, druhý [sportovně zaměřený] Jak jsem doběhl dělnickou třídu a třetí, hemingwayovský, Stařec a moře našťvaných lidí.

*

Co je socialistická skleróza? Když žena stojí před obchodem sprázdňou taškou v každé ruce a nemůže se rozpomenout, zda už nakoupila nebo teprve půjde nakoupit.

*

Jaký je rozdíl mezi chytrým a bloupým? Hloupý telefonuje z budky, chytrý z Montrealu.

*

Václavské náměstí bude přejmenováno na Jakešovy lázně. V hořejší části bude vodoléčba, v dolejší masáže.

Hubert Pazdera

Služba denně (i ve svátky) plných 24 hodin.

Kreuzplatz 20, CH-8008 Zürich
Telefony: 932 32 22 nebo 252 77 47
Předvolby: ze Švýcarska: 01
ze Spolkové rep. Německo: 00411
z Velké Británie: 010411

Váš Hubert Peter Pazdera

Hledáme zájemce

ze všech vrstev a koutů světa
Chceme rozšířit americký business
do jiných zemí.

Mezinárodní Network Marketing

vlastní business, bez investic
MARTIN, P.O. Box 4006, Plymouth, MA 02361
USA, Tel.: /508/ 746 9074

Postrádáte-li **klid, leas, vodu, čistý vzduch**,
navštivte nás. Nabízíme Vám českou kuchyni,
ubytování v útulných pokojích se snídaní
za 20 DM

Týdeň dovolené s plnou penzí za 259 DM
Vikend pátek - neděle 80 DM s plnou penzí
Na Vaši návštěvu se těší a zve

Jaroslav Holub**Gaststätte „Zum Hirsch“**

Arolser Str.17, 3538 Marsberg-Canstein
Tel.: 02993/615

ČESKÉ A SLOVENSKÉ KNIHY

vydané v ČSR i v exilu, gramodesky, reprodukce
a další Vám obstará **Zásilková služba knih:**

Mirka Vychytil, Postfach 02336,
D-6000 Frankfurt/M.- Napište si o seznamy.

Nabízím

100 % a okamžitě financování nemovitostí (bytů, domů, pozemků firem)

100 % zajištění v případě nemoci, nezaměstnanosti, stáří či jiné pracovní neschopnosti;

Půjčky a pojišťování všeho druhu.

Zdeněk Kedroutek

Kurfürstenstr. 16

8034 Germering b. München

Tel.: 089/841 40 18

POJIŠTĚNÍ ŘIDIČSKÉHO PRŮKAZU**Pozor, novinka!**

Nabízím pojištění řidičského průkazu pro řidiče
z povolání a také řidiče-amatéry
Informace podá:

AGENTUR PAZDERA,

Tel.: CH-01-932 32 22

D 00411-932 32 22

Kreuzplatz 20, CH-8008 Zürich

ALPENGASTHOF RABENKOPF

(8113 Ried bei Kochel am See, tel. 08857/208)
má pro hosty moderní, hotelové ubytování s
výbornou restaurací, s videňskou a českou
kuchyní (oceněnou odbornými časopisy).
Možnosti horolezeckých a lyžařských tur, vý-
letů a rybaření. Vhodné prostředí pro prázdní-
nový pobyt na zdravém vzduchu.

Jen 65 km, od středu Mnichova, 20 km od
Garmisch-Partenkirchenu.

Vyžádejte si nabídku, rádi posloužíme.

**SLUŽBY BIO-INŽENÝRA
PRO ZDRAVÍ TĚLA A DUŠE**

BIO-elektronika chrání Vaše zdraví
Ing. Büro **Miloš Hrabák**, Wallstr. 54
D-7890 Waldshut-Tiengen 1, Tel.: 07751-4664
Specializace: Měření všeho škodlivého záření.
DIAGNÓZA ZDRAVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
Vašeho bytu, včetně speciálních opatření proti
záření zemskému, elektrickému a radioaktivnímu

Naše biopřístroje pro Vaše zdraví:

- MECOS—BIOGENERÁTOR proti mnohým
nemocem
- SNORE NO MORE - nová senzace proti
chrápání
- BIO IONOS - proti alergii, senné rýmě, pylu
- VITAR — ION - horské klima doma. Čistý
vzduch
- BIOFEEDBACK - různé přístroje, také pro TV
- INTERFERENCE MODULÁTORY - švýcarský
patent, velmi účinná ochrana proti zemskému
záření

ELEKTRONICKÉ PŘÍSTROJE na měření záření
(všeho druhu)

PRO ZNALCE UMĚNÍ

nabízíme tři litografie slavného francouzského
mima Marcela Marceau. Cena kolekce 1 600 SFr,
jednotlivé 600 SFr.

Prospekt žádejte na adrese:

Petr LUKAS

24 Janvier 6, CH-1004 LAUSANE, Suisse

E. J. HAČUDA IMPORT—EXPORT

Hraniční přechod Furth i. Wald — Fölmava,
tel.: 09973/3364

Cestující do ČSSR, máte u nás možnost lacino a
kvalitně **nakupit**: Jeans — Kosmetiku — Video
— Hifi — Televize — Computer Atari a roz-
né věci

Tiež zasielame balíky a dárky objednaného
tovaru v našej predajni pre Vašu rodinu a
známých

Opačne Vám obstaráme věci z ČSSR, i Vaše
osobné!

Zn.: „Ubytování v Kolíně“ č. OB-104-I-89 —
Poskytnu levné ubytování v Kolíně n/Rýnem.
Tel.: 0221/419661.

Chřipka a 45 dní smogu

Na severu Čech vypukla začátkem roku ekologická katastrofa, úředními místy stručně nazývaná „zhoršenými rozptylovými podmínkami“. Dále než čtyřicet dnů se v oblasti severních Čech z místa na místo převálje „nepříjemná zapáchající mlha, nutící ke kašli“. Koncentrace škodlivin ve vzduchu, konkrétně oxidu syřičitého, dosáhla podle oficiálních údajů čtyř set mikrogramů „i více“ na jeden krychlový metr ovzduší. Situace nabyla takových rozměrů, že veřejnost musela být tentokrát informována. Dětem předškolního věku i školákům, zdravotně postiženým „a dalším“ byl nedoporučen pobyt venku, místnosti se mají větrat jen nezbytně krátkou dobu, řidiči automobilů nemají používat ventilátory topení. Jako viník bylo označeno počasí — přesněji řečeno „neproudění vzduchu“ — současně bylo oznámeno, že „velcí znečišťovatelé ovzduší“ — elektrárny Tušimice, Počerady a Ledvice — přešly na spalování uhlí „s nižším obsahem síry“. Provoz chemických závodů v Ústí nad Labem, Litvinově a Lovosicích byl údajně omezen. Daň, kterou příroda a občané Severočeského kraje platí za energetický průmysl, těžbu uhlí, chemický a další průmysl, předložila účet, jehož následky, především na zdraví člověka, se ukáží v budoucnosti. Přes všechna údajně přijatá opatření se kvalita ovzduší den ze dne zhoršuje. V Klášterci nad Ohří bylo v jednom krychlovém metru vzduchu naměřeno 1690 mikrogramů oxidu syřičitého. Tedy „mnohonásobně“ překročení povolené

normy.

Zlepšení nastalo až 13. února, kdy čs. rozhlas oznámil, že poprvé po 45 dnech v pánevních okresech severních Čech zavládlo počasí, odpovídající normě. Silnější nárazový severozápadní vítr rozehnal nepříjemnou smogovou mlhu. „Lidé mohou zase větrat, chodit na procházky a děti cvičit.“ Příznivý obrat počasí zaznamenaly i měřicí přístroje. V Kadani, Chomutově nebo v Ústí nad Labem zaznamenávaly jenom desítky mikrogramů oxidu syřičitého, což je hluboko pod stanovenou normou.

Území celého Československa postihla nebývalá chřipková epidemie, způsobená virem A. Její úpornost potvrzuje skutečnost, že trvá už několik týdnů, přičemž počet onemocnění neustále roste. Počátkem února bylo v Čechách a na Moravě hlášeno 308 653 případů, v polovině února 402 000 případů, na Slovensku 170 tisíc. Nejvyšší vzestup nemocnosti hlásila Praha (61 procent), na druhém místě s 58 procenty byl Středočeský kraj. Ministerstvo zdravotnictví oznámilo, že přes veškerá opatření je chřipková epidemie na vzestupu. Na Slovensku je nejvíce postižena Bratislava, Západoslovenský a Středoslovenský kraj. Také tam se předpokládá další nárůst onemocnění. Podle zveřejněných údajů je situace v zásobování léčiv „příznivá“, jednotlivé kraje a okresy přijímají „účinná opatření“ ke zvládnutí epidemie. Případy úmrtí v důsledku chřipky zatím nebyly hlášeny.

Drobné zprávy z domova

Praha. Městský soud v Praze vynesl 24. ledna rozsudek smrti ve věci trojnásobného vraha Jaroslava Malého, který v Praze zavraždil manželský pár a v Ústí nad Labem mladou ženu. Za spoluúčast na druhé vraždě byli odsouzeni Jaroslav Gregar na 13 let a Pavel May na 12 let.

Bratislava. Připravovaná dohoda se Štýrským Hradcem se bude týkat především údržby a ochrany historických památek. Dohoda bude podepsána asi v dubnu za návštěvy bratislavského primátora ve Štýrském Hradci. Je pamatováno i na vzájemné návštěvy dětí.

Brno. Na Břeclavsku — podle záznamu ze 7. února — už 25 dní nepřšelo, v Brně 24 dny, na Hodonínsku 21 dní. Poklesly stavy řek, Moravou v Kroměříži teklo 59 procent, Dyjí u Nových Mlýnů jen 37 procent obvyklého množství vody.

Praha. Od poloviny února do poloviny března bude ve vybraných 110.000 domácnostech uskutečněn mikrocensus. Získaných dat bude použito pro plánování.

Komárno. Rakouské plavidlo s vlečným člunem narazilo u Hrušova na skálu, která prorazila jeho dno. Následek: sto kilometrů dlouhá vrstva ropy na hladině Dunaje.

Břeclav. Na nádraží stál dva měsíce polský nákladní vagon s 25 tunami laků a ředidel. Rakouské železnice odmítly náklad, určený pro Vídeň, převzít, protože chemikálie z vagonu tekly. Výzkumný ústav zjišťuje, zda a jaká ekologická škoda vznikla.

Plzeň. Koncem ledna došlo k poruše ocelového potrubí vodovodu, dodávka vody byla na dva dny omezena, pak vůbec zastavena a 90 tisíc občanů bylo odkázáno na vodu z cisteren.

Praha. Podle prognózy Federálního statistického úřadu se do roku 2010 počet obyvatel Československa sníží o 914 000 lidí, skoro o šest procent. Do roku 1999 sice přibude téměř čtvrt miliónu dětí, ale pak porodnost postupně, ale výrazně poklesne.

RESTAURANT HIRSCHGARTEN

Návštěva jedné z nejkrásnějších výletních restaurací zůstane pro Vás zážitkem

K naší staročeské a myslivecké kuchyni

točime plzeňské a budějovické pivo

Velká terasa s výhledem
na jelení zahradu a minigolf
Salonky od 10-70 osob
pro rodinné slavnosti a hostiny.
Otevřeno denně kromě pondělí
od 11.00-23.00.

Na Vaši návštěvu se těší

Rodina Koubova

Elisabethenschneise

6380 Bad Homburg • Dornholzhäuser

Tel.: 06172 - 33525

**V SAMÉM SRDCI
SAN FRANCISCA****Restaurant**

685 Sutter/Taylor

(415) 441-5678

Energetická spolupráce

Koncem minulého roku podepsalo Československo se Západním Německem dohodu o vzájemném propojení energetických systémů. Stavba „energetického mostu“ přijde na 260 miliónů marek, z čehož Bavorské elektrárny uhradí 170 miliónů. K vyrovnání rozdílu bude ČSSR poskytovat výkon 300 megawattů — z Bavorska bude převáděno pouze 200 megawattů. Dohoda má umožnit lepší využití rezervního výkonu a omezit rovněž stále pokračující zhoršování životního prostředí. Bavorské elektrárny poskytnou *zdarma* odsiřovací zařízení čs. elektrárně Tisová, jímž se sníží úlet nežádoucích spadů o 10.000 tun ročně. Toto zařízení bylo nedávno odmontováno z elektrárny Arzberg. Západoněmecký list Die Welt k dohodě poznamenal, že „díky uvolnění bylo vytvořeno společné vysoké napětí“.

Knihy vydané v exilu

Nakladatelství **Velehrad**, Via Concordia 1, I-00183 Roma, Italy, vydalo:

Walter Kasper: *Uvedení do víry*. Nárys pokoncilní teologie. 170 stran. Cena 10.000 lir.

Vojtěška Mazálková: *Domeno*. Románový životopis sv. Dominika. 169 stran. Cena 10.000 lir.

Sv. Terezie: *Nad Velepíní*. Duše volá po Bohu. Duchovní relace. Přeložil J. Koláček. 201 stran. 12.000 lir.

Hans Urs von Balthasar: *Kordula anebo vážný případ*. V druhé části je rozhovor o nejpalčivějších problémech dnešní církve. 168 stran. Cena 10.000 lir.

Nakladatelství Rozmluvy, 18 Church Hill, Purley, Surrey, CR2, 3QN, England, vydalo:

Milan Jungmann: *Cesty a rozcestí*. Literární eseje. 385 stran. Cena DM 30.

Georges Bernanos: *Deník venkovského faráře*. Pletisk vydání z roku 1937 a 1969. 226 stran. Cena 6 angl. liber.

Eda Kriseová: *Tereška a Majda na horách*. Zimní dobrodružství hlavních postavček knížky *Léto s Bosonožkou* v Krkonoších. 114 stran. Cena 5 angl. liber.

Zn.: „Umělecká rarita“ č. 14-II-89 — Prodám akvarel — originál od Alfonse Muchy „Rudolf II. a jeho astrolog“ (30x40 cm) z roku 1898 v bezvadném stavu a v původním rámování. Cena 25 tisíc DM

**Čakáte návštěvu z ČSSR
alebo iného štátu?**

Iste Vám pride vhod možnosť uzavrieti výhodné nemocenské a úrazové poistenie (nie je veková hranica). Informujte sa u

VLADIMÍR SYKORA

1501 Stearns Hill Road

Waltham, MA 02154, USA

Tel.: /617/ 647-0135

Služba 24 hodin denne, 365 dní do roka

Zn.: „Diskrétně“ č. OB-102-I-89 — Vyřídím veškeré právní záležitosti v ČSSR. Soukromý advokát.

ANTIKVÁRNÍ I NOVÉ ČESKÉ KNIHY**PRODÁVÁ A KUPUJE****Alols Čížek**

37, Avenue Joseph Segretin,
F - 93220 GAGNY, TI. /1/43-88-24-88
France

**Opět v prodeji domy ve Španělsku
od 60.000 sFr.**

Zajistíme financování na 50 procent ceny,
výborná možnost celoročního podnájmu.

AGENTUR PAZDERA, Kreuzplatz 20,

CH-8008 Zürich, Švýcarsko

tel.: 00411-932 32 22

Krajané v celém světě: V pojištění, v podnikání, financování, půjčkách, prodeji a koupi lékařských praxí a jiných firem, Vám neutrálně poradí

AGENTUR PAZDERA

Kreuzplatz 20, CH-8008 Zürich

Tel.: CH: 01 932 32 22; BRD: 00411-932 32 22

Provoz 24 hod. denně, o nedělích i svátcích

Lendlův návrat na trůn prvního tenisty ATP

Ivan Lendl, který 11. září minulého roku přišel finálovou prohrou se Švédem Matsem Wilanderem na mezinárodních přeborech USA v newyorském Flushing Meadow o první místo ve světovém žebříčku tenistů, vrátil se v neděli 29. ledna (po 140 dnech) znovu na tuto příčku ATP. Stalo se tak v Melbourne, kde 7. března 1960 v Ostravě narozený Lendl vyhrál poprvé za své kariéry mezinárodní mistrovství Austrálie, v jehož finále porazil olympijského přeborníka Miloslava Mečíře ve třech sadách 6:2, 6:2 a 6:2. Po třech prvenstvích na „otevřeném“ mezinárodním mistrovství Spojených států v New Yorku a třech výhrách na přeborech Francie v Paříži, znamenalo toto Lendlovo melbournské vítězství jeho sedmý triumf na grandslamových turnajích.

Závěrečné utkání Ivana Lendl s Miloslavem Mečířem (podruhé v historii grandslamových soutěží bylo finále „čs. záležitosti“) v Melbourne se hrálo za téměř šedesátistupňového vedra, přesto mělo dobrou úroveň. Zasloužil se o to především vítězný Lendl, který ačkoliv si rozdělil síly na celý zápas a neudělal jeden zbytečný krok, zahrál skvělý tenis. Výborné měl — na rozdíl od Mečíře — první podání (14 es, Mečíř pouze jedno), skvělý forhend, prohozy a vůbec velký přehled přes celé dění na kurtě. Navíc se představil jako velký bojovník, pro něhož nebyl předem žádný game prohraný. Mám na mysli např. první game druhé sady, kdy Miloslav Mečíř vedl při Lendlu podání už 40:0, přesto Ivan Lendl dokázal ještě tuto hru rozhodnout ve svůj prospěch. Mečíř sice třikrát za zápas protřhl Lendlův servis, ale třeba říci, že ve dvou případech získal Lendl vzápětí na to „rebreak“, jednou pak Lendl prohrál své podání ve chvíli, kdy už na konci prvé sady vedl 5:1, takže prakticky o nic v tomto setu nešlo. Přesto myslím, že Lendl předvedl v Melbourne nejlepší výkon ve čtvrtfinále, ve kterém porazil Američana Johna McEnroea 7:6, 6:2 a 7:6, když dva tie-breaky vyhrál naprosto suverénně 7:0 a 7:2.

Zatímco Ivan Lendl dostal za vítězství v Melbourne 140.000 dolarů, inkasoval Mečíř polovinu. Po utkání — na závěrečném ceremoniálu — se Mečíř zachoval skutečně jako pravý gentleman. Z jeho výrazu obličeje, z úsměvů, bylo znát, že je i s druhým místem spokojen. Lendlu blahopřál a před do posledního místečka zaplněným stadionem prohlásil, že Ivan Lendl vyhrál přebory Austrálie naprosto zaslouženě — a jak by také ne, vždyť v sedmi zápasech melbournské soutěže „ztratil“ pouze dva sety.

Změny ve světovém pořadí

Mezinárodní mistrovství Austrálie v Melbourne pozměnilo hodně oficiální žebříček ATP. Na třetím místě (za Lendlem se „zápasovým průměrem“ 139,5 a Švédem Matsem Wilanderem s průměrem 132,76) zůstal sice mladý Američan André Agassi, který v Melbourne nestartoval, Němec Boris Becker se Švédem Stefanem Edbergem si však vyměnili místa: Edberg je nyní čtvrtý, Becker pátý. Za tímto „kvintetem“ následuje Švéd Kent Carlsson s Američanem Jimmy Connorem. Porazený finalista z Melbourne Miloslav Mečíř skočil ze 13. příčky na osmou. Na té byl až dosud syn posrpnových čs. emigrantů usazených ve Švýcarsku, Jakub Hlášek, který je nyní — ještě za devátým tenistou pořadí Američanem Johnem McEnroem — desátý.

Další melbournské úspěchy

Lendlův triumf na australských přeborech v Melbourne a finálová účast Miloslava Mečíře nebyly však jedinými úspěchy čs. tenisové školy. Skvěle na tomto prvním grandslamovém turnaji r. 1989 obstála i Helena Suková, která prohrála až ve finále s Němkou Steffi Gráfovou 4:6 a 4:6. Ačkoli vítězství Gráfově bylo zcela zasloužené, Helena Suková ostudu čs. tenisu neudělala, jak mnozí před závěrečným utkáním v Melbourne mysleli. Naopak svým výkonem překvapila, škoda jen, že nemá lepší první podání. Série dvojchyb ji možná připravila ještě o lepší výsledek. Vždyť byly chvíle, kdy Steffi Gráfovou svou útočnou hrou párkrát pěkně znervóznila. A srdcem velké bojovnice snížila ve druhé sadě stav z 1:5 na 4:5. V desátém gamu propásla šanci, když nevyužila dvou „výhod“. Přesto však, že se Steffi Gráfovou obstála dobře, nejlepší tenis předvedla Helena Suková v Melbourne v zápase s Martinou Navrátilovou, kterou připravila nejen o účast ve finále (porazila ji ve čtvrtfinále ve třech setech 6:2, 3:6 a 9:7), ale možná i o něco víc. Martina Navrátilová, která — stejně jako na posledním newyorském „mástru“ — ztroskotala na Sukové, se musela i tentokrát spokojit pouze s vítězstvím v dámské čtyřhře, v jejímž finále porazila spolu se svou americkou partnerkou Pam Shriverovou kanadsko-americkou dvojici Jill Hetheringtonová — Patty Fendicková 3:6, 6:3 a 6:2. Bylo to 51. vítězství Martiny Navrátilové na grandslamových turnajích, z toho 29. ve čtyřhrách, sedmé pak na mistrovství Austrálie v Melbourne.

Ve smíšené čtyřhře tvoří už mladá Jana Novotná se svým americkým partnerem Jimem Pughem skvělou dvojici, která vyhrála nyní i v Melbourne, kde ve finále porazila americký pár Stewart — Garrisonová 6:3 a 6:4. A tak bilanci startu tenistů a tenistek čs. školy lze komentovat takto: až na pánskou čtyřhru, nebylo v Melbourne jediné soutěže, ve které by její představitelé nehráli významnou roli. Finále pánské dvouhry bylo záležitostí Lendl s Mečířem, v dámské dvouhře prohrála Suková až ve finále a Martina Navrátilová i Jana Novotná se podílely na triumfech svých amerických partnerů: Pam Shriverové respektive Jimmyho Puga v dámské či smíšené čtyřhře. A to mluví jasnou řečí.

Po vítězství v Praze nad Sověty na obzoru duel s NSR

Pět dnů po skončení mezinárodních tenisových přeborů Austrálie v Melbourne došlo v osmi městech tří světadílů k utkáním úvodního kola letošního ročníku Davisova poháru, z nichž nás pochopitelně zajímalo především střetnutí v pražské Sportovní hale, kde soupeřem čs. reprezentantů byl nováček „A“ skupiny, tým SSSR. Ačkoliv první hráč čs. žebříčku, Miloslav Mečíř, se vrátil ze světadílů protinožců do Prahy až těsně před zahájením střetnutí a zcela unaven nepodal výkon, na jaký jsme od něho zvyklí, čs. družstvo zvítězilo 4:1 a postoupilo do čtvrtfinále, ve kterém se ve dnech 7.-9. dubna utká v Praze s obhájci Davisu cupu NSR.

O vítězství čs. tenistů nad týmem SSSR bylo rozhodnuto už po dvou dnech, kdy vedli nad svým soupeřem 3:0. V úvodní den porazil Milan Šrejber Alexandra Volkova 3:6, 6:2, 6:1 a 7:6 a Miloslav Mečíř jen s velkou námahou zvítězil nad Andrejem Čerkasovem 7:5, 6:3, 3:6, 4:6 a 6:4. Když pak 24 hodin poté Tomáš Šmíd s mladým Petrem Kordou vyhráli nad sovětskou dvojicí Olchonskij — Volkov čtyřhru 6:3, 6:4 a 6:4, o postupu bylo rozhodnuto. Závěrečné dvouhry byly jen formální záležitosti a hrály se na dva vítězné sety. Nejprve Miloslav Mečíř podlehl Volkovi 2:6, 7:6 a 0:6, Milan Šrejber však vítězstvím nad Čerkasovem 6:7, 7:5 a 6:4 upravil stav na 4:1.

Zajímavostí letošních bojů Davisova poháru je, že poprvé v historii tohoto neoficiálního mistrovství světa tenisových reprezentačních družstev byl po vzoru tenisových turnajů zaveden tie-break.

Zemřel Ondrej Nepela

Jsmo vždy smutní, když odchází na věčnost někdo, koho jsme měli tak rádi. V západoněmeckém Mannheimu dotlouklo ve středu 2. února po nevléčitelné nemoci v mladém věku 38 let šlechteté srdce nejlepšího čs. krasobruslaře historie Ondřeje Nepely. Měl jsem příležitost blíže Ondřeje poznat po jeho prvním velkém úspěchu na mezinárodní scéně, když jsem s ním dělal v únoru 1969 v Garmisch-Partenkirchenu interview pro rozhlasovou stanici Svobodná Evropa. Byla to neobyčejně milá osobnost, člověk ryziho charakteru, který asi v životě nikomu neublížil. Tak jako na ledové ploše s jemností a precizností předváděl své

krasobruslařské umění, tak si svým vystupováním a chováním v soukromém životě získával nové a nové přátele. Z jeho rozhovorů s novináři, rozhlasovými a televizními komentátory na všech světových krasobruslařských kolbištích i později v americké lední revue Holiday on Ice vyzařovala vždy skromnost a lidskost. I jeho největší soupeři v boji o krasobruslařské prvenství v Evropě, na světě či na olympiádě v Sapporu (kde Ondrej v r. 1972 jako jediný Čechoslovák získal zlatou olympijskou medaili) si ho velice vážili, udržovali s ním styky, byl jejich přítelem!

Ačkoli olympijské zlato otevřelo Nepelovi cestu do tábora profesionálů a bylo vrcholem jeho sportovní kariéry, nelze opomenout vyčíst všechny jeho další úspěchy. Vždyť třikrát stál Ondrejko na nejvyšších stupních mistrů světa (1971-1973), pětkrát se stal mistrem Evropy (1969-1973) a získal i dvě stříbrné medaile mistrovství světa a tři bronzové evropského šampionátu.

Od r. 1986 působil Nepela v NSR jako krasobruslařský trenér, který pak o dva roky později připravil svou světenkyni, západoněmeckou reprezentantku Claudii Leistnerovou, na boje s evropskou elitou tak skvěle, že se mohla stát v lednu letošního roku v Birminghamu mistryni Evropy. Žil v Mannheimu, kde také zemřel. Jeho tělesné pozůstatky byly převezeny do Bratislavy, kde byl pohřben. Čest budiž jeho památce.

Zasloužený bronz Petra Barny v Birminghamu

Po dvou neúspěšných sezónách, ve kterých čs. krasobruslaři hráli na evropském šampionátu skutečně jen podřadnou roli, mají příznivci skoků a piruet v Československu důvod k radosti. Zasloužil se o to 19. března 1966 v Praze narozený Petr Barna, který na mistrovství Evropy v Birminghamu obsadil (za sovětským reprezentantem Fadějevem a Polákem Filipovským) třetí místo a získal tak čs. krasobruslení bronzovou medaili. První medaili od r. 1986, kdy Josef Sabovčík stál v Kodani podruhé za své kariéry na nejvyšších stupních vítězů.

48 hodin před zahájením evropského šampionátu v Birminghamu nikdo z čs. výpravy však nevěřil, že by tento 1,67 m vysoký 67 kg vážící sportovní instruktor mohl odjízdit z Anglie s medailí. Petr Barna totiž už v Praze před odletem do Birminghamu ve spěchu špatně šlápnul, poranil si kotník, noha mu tak otekla, že nebylo jasné, zda vůbec k bojům krasobruslařů starého kontinentu nastoupí. Barna, jehož trenérem je František Pechar, překonal však sám sebe. Po povinných cvičích, které absolvoval s bolestmi, byl čtvrtý, a po „originálním programu“ (jako jediný z účastníků soutěže v něm skočil v kombinaci dva trojitě skoky) postoupil na třetí příčku. A tu si udržel i ve volné jízdě, ve které se mu zdařilo dvakrát odpihnoutý salchow stejně jako ritberger. Jak její technické provedení (za které dostal známky 5,5-5,7), tak i umělecká hodnota (5,6-5,7) se musely líbit i tomu nejnáročnějšímu vyznači krasobruslařského sportu. Škoda jen, že jeho trojitý lutz skončil lehkým pádem, hodnocení od rozhodčích mohlo být ještě lepší.

Stagnace čs. dámského krasobruslení

Po zisku bronzové medaile v Birminghamu (tento úspěch prý přišel o rok dříve, než čs. krasobruslařští odborníci očekávali) jsou v Československu všichni právem zvědaví, jak Petr Barna obstojí na blížícím se mistrovství světa v Paříži, kam s ním z čs. reprezentantů pojede zřejmě pouze taneční pár Juklová — Šimeček (v Birminghamu skončil sedmý). Bude tam chybět nejen čs. sportovní dvojice, ale i

zastoupení v dámské soutěži. Proč? Čs. mistryně Iveta Voralová v Birminghamu totálně zklamala: po povinných cvičích (které Voralová „zvorala“) byla 20., v originálním programu pak při kombinaci upadla a skočila pouze jednoduchý axel. Spadla tím na 21. místo. Jelikož pouze dvě desítky „mistryň skoků a piruet“ postupují do volné jízdy, do finále v Birminghamu se nedostala. A tak nám zbyly jen vzpomínky na slavnější časy čs. krasobruslařek, které patřily k nejlepším nejen v Evropě, ale na světě vůbec. Jen vzpomeňme na dvojnásobnou mistryni světa Áju Vrzáňovou (žije v New Yorku), mistryni Evropy a držitelku olympijského bronzu či bronzů světových šampionátů Hanku Maškovou, Janu Mrázkovou, Nekolovou či Drahovou, které proslavily ve světě čs. krasobruslařský sport.

Zlato a stříbro čs. cyklokrosařů v Pont-Château

Ve francouzském městečku Pont-Château probíhalo v posledním lednovém víkendu jubilejní, 40. mistrovství světa v cyklokrosu, na kterém čs. terénní jezdci navázali na své skvělé úspěchy minulých osmi let a v soutěži „na padesát minut — plus 1 kolo“ obsadili dvě první místa. Novým mistrem světa se stal trochu nečekaně 22. března 1966 narozený Ondrej Glajza z LŠ Poprad, student Vysoké školy tělovýchovné v Bratislavě, který před pěti roky vyhrál soutěž juniorů a v r. 1986 byl v soutěži seniorů dvanáctý. V Pont-Château měl sice Glajza — stejně jako ostatní čs. reprezentanti — špatný start, pak však se na dalších úsecích trasy (která vedla ze 40 procent po loukách) představil jako skvělý terénní cyklista a skvělým spurem si poradil se všemi svými rivaly. Z nich ještě nejlépe si vedl jeho přítel z čs. družstva a dvojnásobný mistr světa Radomír Šimůnek z RH Plzeň, který získal stříbrnou medaili. Na Švýcara Rogera Honnegera zbyl pouze bronz. Třetí čs. reprezentant Peter Hric z Lok. Košice byl čtvrtý, Miloslav Kvasnička ze Slušovic osmý a obhájce titulu mistra světa Karel Camrda z Tábora (indisponován) 25. Čs. cyklokrosaři vyhráli (už poosmé) soutěž družstev před Švýcary, Francouzi, Italy, reprezentanty NSR a dalších devíti zemí.

Ondrej Glajza je v posledních devíti letech už šestým cyklokrosařem, který dominoval na světovém šampionátu. Předtím získali na mistrovství světa amatérů (seniorů) po dvou zlatých medailích: Miloš Fišera (1981 a 1982) a Radomír Šimůnek (1983 a 1984). Ioni pak se stal mistrem světa Karel Camrda. Kromě toho: Radomír Šimůnek (v r. 1980), Roman Kreuzinger (1983) a Ondrej Glajza (1984) se stali juniorskými mistry světa.

Suverénní Pardubice

V pátek 3. února udělala mužstva 1. čs. hokejové ligy tečku i za „nastavbovou částí“ mistrovství republiky, po které bude nyní nejvyšší soutěž rozdělena na dvě části: prvních osm hraje k.o. systémem na tři vítězná utkání o přebornický titul, mužstva, která skončila od 9.-12. místa sehrají soutěž o záchranu. Ve 34 mistrovských zápasech bylo neúspěšnější mužstvo pardubické Tesly, které získalo desetibodový rozdíl před druhým týmem tabulky, Duklou Trenčínem. Budou však svědenci trenérského tandemu Martinec-Šťastný pokračovat ve svých skvělých výkonech i v dalších bojích?

Pořadí 1. čs. hokejové ligy po 34. kole

	skóre	body
1. Tesla Pardubice	158:95	52
2. Dukla Trenčín	148:126	42
3. Dukla Jihlava	118:103	39
4. Škoda Plzeň	130:110	38
5. VSŽ Košice (obhájce)	125:116	37
6. Sparta Praha	116:123	34
7. Motor Č. Budějovice	119:111	33
8. CHZ Litvínov	151:148	32
9. TJ Vítkovice	106:134	30
10. TJ Gottwaldov	101:112	30
11. Poldi Kladno	129:163	29
12. Slovan Bratislava	95:159	12

První mužstvo tabulky Tesla Pardubice se v boji o účast v semifinále střetne s hokejisty Litvínova, Dukla Trenčín se utká s Motorem České Budějovice, Dukla Jihlava nastoupí proti pražské Spartě a o čtvrtém semifinalistovi se rozhodne mezi plzeňskou Škodou a obhájcem mistrovského titulu VSŽ Košice.

Při uzávěrce

Do semifinále mistrovství republiky postoupili: hokejisté obhájce prvenství VSŽ Košice (vyřadili Škodu Plzeň 3:0 na utkání), Tesla Pardubice (vyhrála nad Litvínovem rovněž 3:0), Sparta Praha (porazila Duklu Jihlava 3:1 na zápasy) a Dukla Trenčín (zvítězila nad Č. Budějovicemi rovněž 3:1). V semifinále: Pardubice — Sparta a Trenčín — Košice.

K. Drážďanský

VAŠATA E VAŠATA E VAŠATA E VAŠATA E VAŠATA E VAŠATA E VAŠATA E

DOBŘE VAŘÍ—DOBŘE SLOUŽÍ

VAŠATA E

VZORNÁ ČESKOSLOVENSKÁ RESTAURACE

339 EAST 75th STREET, NEW YORK, N. Y. 10021

TEL.: 988 - 7166 a 650 - 1686

VAŠATA E VAŠATA E VAŠATA E VAŠATA E VAŠATA E VAŠATA E VAŠATA E